

Maana dənê Jesu duwa də
Markə
 jangədə

Magtubu də ka dware

Markə da, i woni gərsê gwale gənê Jesu duwa nê mwaj dii sər gun day bêdê, me anji al giyê nan i gə paja nê nê Jesu duwa nê Pol day gə Piyer. I Piyer me wayəw gwale di me, anji jangəw nəm dədə. Janga duwa di da, ərmê duwa nan i nare nê kəretiye nê gəndêgə i nare nê Juwib bêdê dədəgəlê. **Markə** gwale duwa gə wayəw pii da, way dara Jesu ba i Mārī gorəndəw, me gəl dara Jesu ba ur nare ba 'wacnana kalang ba i wi mo di bêdê. (1.1–8.26) Anji 'ogə səw duwa gang ba i «Gun gorəndəw».

Markə di gəl Jesu dwana duwa, way ba Jesu ba so nare nê i mwom daa me, 'yor dundi də acne bam nare sədəgəlê me, al mani nê daṇa me, way gwale gə dwana me ca. (1.14–8.31) Jesu waygə woni gərsê gwale duwa baa ha gəlê dərın me baa ha mara nəm, me cendi 'ocn gwale gə ta di gəndəw bêdê (8.31–10.52).

Ərə, **Markə** way gwale gənê Jesu duwa gə ha gər nəm managə Jursalem me nare yəw nəm sədəgəlê ladə, cor gechide nê nê nare nê Juwib day ələw. Gə bəngəw bəbərəw daa habda gə dagəla səwê me, anji mar me, anji dəm daa munə-lê. Made dənê Jesu me dəmê duwa gə daa munə-lê me gəl daa pədeŋ-yê dara anji ba i Mārī gorəndəw 'yang (chapitəre 11-16).

Berni dənê Jā Batis duwa
(Matiyê 3.1-12; Luk 3.1-9; Jā 1.19-28)

1-2 *Dwaynandø Nō dø lade dønê Jesu Kris gønê Mārī gorəndəw duwa di. Mani di diy gəniñ i ya aba cəmê Mārī bəw gə Esayi ba jangə nəm gə gwale day managə magtubu-lê pii de: *Mārī wayəw gorəndəw ba da:*

«Doy, nê ha giyê paja ni mən pii dərêmə

*dara waynagə nare ba mê haralê.**

3 *Paja gə ta di i gun gaba swaya berni*

managə dən dwarelê ba da:

Aba ciri gə Mārī haralê!

Dangərənaw bərmê,

kaləw a inê təba!»†

4 Gun gə ta di i Jā gaba alagə nare batem. Anji ha bam asəgə nare berni ba da: «Kalna acña dan di bam, me hane 'ywana Mārī me kalna nê alang batem. I yande do me Mārī ha kala dusəw həlala acña dan dəwê səñ.»

5 Nare pad nê wama gə Jude-yê me nê ciri də geche də Jursalem-mê me dəmê iche 'yo Jā. Cendi piy acña day daa Mārī dərêwê do me Jā algə batem managə kuray gə Jurde-yê səñ. 6 Me Jā di da, i gun gə hurê i barge gə gə đangərəw i gə wudiñ nêñê jambal, me anji ma wamdaw i gə gare gə kwaya me wom i səba me dumbə me. 7 Anji asəgə nare berni waygə ba da: «Tarənê da, gun gə đang gə dwana duwa đoy də ni bam haralê. Gun gə ta di i gə geche gə əndi da, nê neyem gaba dama dərêwê alaw kwaynani bêdê‡. 8 əndi da, nê alang batem i gə nimi,

* 1:1-2 1.1-2 Malachi 3.1 † 1:3 1.3 Esayi (Esaie) 40.3 ‡ 1:7 1.7 nê neyem gaba dama dərêwê alaw kwaynani bêdê Managə magtubu dønê Mārī duwa də gə jangədə pii gə bii gə gərek da, gə jangəw i mana gə ka-lê: nê neyem gaba n̄rêw gəbande bam gədawê bêdê. Wala gə ta-lê nare nê Juwib day-ê da, n̄rêw gə gun gəbande bam gədawê da, i giyê gənê kwaya duwa.

me an̄ji duwa da, gøra ha alang batem i gø Dundi dønê Mārĩ duwa.»

Jã Batis aløw Jesu batem

(*Matiyê* 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Wala gø ta-lê da, Jesu swa managø ciri dø Najared dø i wama gø Galile-yê, me gøra 'yo Jã Batis managø kuray gø Jurde-yê, me Jã aløw nøm gø batem. ¹⁰ Managø Jesu ilê dømêlê daa nimi-yê da, an̄ji yêr siyaya gø daa tinêr bam. Dang kaw, an̄ji yêr Dundi dønê Mārĩ duwa hara chø døwê wun ya kogêl de. ¹¹ Gwale nømø daa siyaya dalawê ba da: «øjøm da, mê i gorøndøn. Dusøn urøm naŋe, me søn 'yoløn dømê me ca.»

Sidan gørsø Jesu

(*Matiyê* 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Mana gø ta-lê dog da, Dundi dønê Mārĩ duwa nogø Jesu gøndøw ha nøm bam døn dwařø-lê. ¹³ An̄ji dam mana gø ta-lê børaa al wala gøniŋ wodø me Sidan gørsøw nøm lê. An̄ji dam i mwagne nê bam dwařagêlê me Paja nêñê Mārĩ duwa nê daa gamøw cendi.

Jesu waygø nare Nø dø lade

(*Matiyê* 4.12-17; Luk 4.14-15)

¹⁴ Wala møn đang da, gø yø Jã Batis asøw dange-yê. § Mwom da, Jesu cwara hara managø wama gø Galile-yê. An̄ji waygø nare Nø dø lade dønê Mārĩ duwa me way: ¹⁵ «Wala gø Mārĩ ørmøw di, yala neyem đøm. Wala duwa gaba lama dwārĩ di yala ib đøm. Yande da, kalna acŋa dan di bam me hane 'ywana Mārĩ, me kalna dusøring managø Nø dø lade-yê.»

§ 1:14 1.14 Yarna gwale gønê dange dønê Jã Batis duwa managø Markø 6.14-29.

*Jesu 'ogə nare wodə
(Matiyê 4.18-22; Luk 5.1-11)*

¹⁶ Wala mən da, Jesu ha managə kuray gə bəle gə Galile bəwê cab, cab, cab. Anji 'yo nê Simō day gə chendəw gə Andəre nê i woni urê goche, cendi ilê jaa law day managə kuray dalawê. ¹⁷ Jesu waygə ba da: «Kalna kanja gə goche di dī, me hane pamna tarən, kal nê cwang woni kanjan nare.» ¹⁸ Mana gə ta-lê dog me cendi bo law day di dodê me pam tarəw.

¹⁹ Managə cendi ha chidə pii hiñe da, Jesu yêr nê Jak day gə chendəw gə Jā, nê i Jebede dəndaw. Cendi dam ilê d̄angəra law day-ê managə bərwa day dalawê. ²⁰ Ərə, Jesu 'ogəgə me cendi swa kala abragə gə Jebede day gə woni wagəlê urəlê di bam bərwa dalawê, me cendi pam tarəw.

*Jesu 'yor dundi də acñe bam
(Luk 4.31-37)*

²¹ Ərə Jesu day gə nare nê anji dee 'wagagə gərgə managə ciri də Kapernom. Managə wala gaba bwa gwayni-yê da, Jesu gandə kulə gaba amsa Mārī gənê nare nê Juwib day-ê me anji gəlgə nare gwale gənê Mārī duwa. ²² Gəlê duwa gə mani di 'yagə ərmê nañe, dara i gə dwana, wundêr gə gəlê gənê nare woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa di bêdê.

²³ Managə nare nê ilê kulê dwaya gwale gənê Jesu lê di da, gun mən gə i gə dundi də acñe widəbəw kaw ilê d̄waragəlê me. Gun gə ta di sojə marjaw daa nañ way ba: ²⁴ «Jesu gə Najared, mê ur i na sədêninê mo? Mê hara dara meyendanin bam mo? Əndi da, nê 'ocñəme: Mê i Gun gə lade gə Mārī giyê m di!» ²⁵ Ərə, Jesu ərīñ dundi də acñe me waydə ba da: «Desə bii daa me gandə bam abe

di səwê dɛm!»²⁶ Mwom da, dundi də acɲe di gəgədə abe daa gə dwana, soy daa naɲ me kal sədə gandə nəm bam abe səwê səɲ. ²⁷ Nare nê ilê kulê pad di da, laɲa algə dara mani di 'yagə ərmê, me urbə sədêgə ba da: «Mani nê alal ka di da, i nê man yande mo? Gun gə ka di da, gəɲdə duwa i mani nê dərway me i gə dwana me ca! Dundi də acɲe kaw, aɲji waydə gwale me tandi doy gwale bəwê!»²⁸ I ta di me nare ilê waya Jesu gwale duwa managə wama gə Galile-yê pad kalang yande.

Jesu so Simō nwaw daa

(Matijê 8.14-15; Luk 4.38-39)

²⁹ Managə Jesu swa kulə gaba amsa Mārĩ-yê da, aɲji dɛgə daa ced ha kərê nê Simō day gə Andəre-yê. Jak day gə Jā kaw ilê gandəw me. ³⁰ Managə kərê di da, Simō nwaw də idə yaw diyamo di ilê dodê mwom, sədə urəle. Gə wayəw Jesu gwale dəra. ³¹ Ərə Jesu ha 'ywadə. Aɲji yə əsədə, kaldə so daa, me tandi sədə gə urə di chə dodê me tandi so algə məjêni me ca.

Jesu so nare nê woməre daa

(Matijê 8.16-17; Luk 4.40-41)

³² Gə turgə bədə, managə dawa dɛndə bam dɛm da, wala gaba bwa gwaynigənêJuwibday di kaw 'yeɲe dɛm. Mwom da, gə layaw Jesu nare nê i gə mwom gə jiga jiga pad hara nəm, me nare nê dundi də acɲe gəlgə dərêgə pad me ca. ³³ Nare pad nê ciri də Kapernom-mê hara dayar gərə naɲ managə ciri dənê Simō bədê. ³⁴ Jesu so narje naɲ nê i gə mwom gə jiga jiga di daa me 'yorgə nare naɲ dundi də acɲe di bam sədêgəlê me ca. Aɲji əmdə dundi də acɲe waya gə gwale bam, dara tandi 'ocɲəw ba i Dole gə Mārĩ biyêw gə Kris di.

*Jesu so kal Kapernom
(Luk 4.42-44)*

³⁵ Sanga gø manapær, mana wor urīne sëləm sən da, Jesu so gandə ha bam mənaw, me anji dam amsə gø Mārī-yê. ³⁶ Simō day gø kwandaw moso sogə hargə kanjaw daa kalang. ³⁷ Managə cendi gər ha 'ywaw mwom da, wayəw ba da: «Cware bi! Nare nê pad di ilê kanjammê.» ³⁸ Me Jesu cogə lê diyê waygə ba da: «Nê cor bêdê; me hane, dê harang managə ciri də bam tulin-yê tulin-yê, dara kal nê ha wayagə nare Nō də lade di me ca. I dara yande ðag me nê hara nəm.» ³⁹ Ərə cendi ha managə ciri də wama gø Galile-yê mən mən pad. Anji waygə gø nare Nō də lade di managə kuləli day woni amsa Mārī-yê me, 'yorgə nare dundi də acne di bam sədêgəlê me ca.

*Jesu sərəw abe cagəm bam səwê
(Matiyê 8.1-4; Luk 5.12-16)*

⁴⁰ Wala gø mən gø ðangê da, gun mən gø cagəm aləw hara Jesu dərêwê ib. Anji piy gubərêw dodê dərêwê me amsəw ba da: «Mê urnêle da, sərən cagəm ni di bam me mê cwan i gun gø lade.» ⁴¹ Jesu yêr nğəni duwa me u əsəw yêê bəl gø aba cagəm di me wayəw ba da: «Nê ure. Caga da, cagəm dəma di sərənê bam səmê, me nê com gun gø lade ðəm.» ⁴² Mana gø ta-lê dog me mwom gø cagəm di sərəw bam gun di səwê, anji cor gun gø lade ðəm. ⁴³⁻⁴⁴ Ərə Jesu yêê abe di suməw nanə me wayəw ba da: «Cəməw gun daa bêdê! Me ha gəlêw aba bwasa Mārī səm me mê ha ala sarga də bii gø 'woo gənê Moyis duwa ərməw dara mwom gø cagəm di. I yande do me, nare pad kaw ha 'wacna dara cagəm dəma di ba sərəw i bam ðəm, me ba mê cor i gun gø lade di sən.» ⁴⁵ Ərə, abe di so ha me ha cəmdêgə nare gwale di daa pêgin yag

yag me nare pad kaw 'ocn̄ mani nê gø alaw gandagø di me ca. I dara yande di me Jesu ur gaba gølê gø səw daa bam managø ciri-yê bêdê. ərø, an̄ji dam nəm tulɩn-yê bam dən dwarø-lê me, nare nê swa ciri day-ê jiga jiga kaw hara 'yow nəm.

2

Jesu so gun gø regədəw daa
(*Matiyê* 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Managø Jesu ala wala ðani bam di mwom da, an̄ji swa cwara hara managø ciri də Kapernom bi. Me managø nare 'ocn̄ dara an̄ji ba yalalê kərê da, ² nare hara dayar gərø nan̄ kərê me ciri bədê iche me kaw, mana gaba dama yengø daa. Me Jesu waygø gwale gənê Mārĩ duwa. ³ Mwom da, narje nê ðang sədêgø wodə dəbala gun gø regədəw hara nəm dara gølêw gandəw. ⁴ Me cendi 'yo bərmê gaba hara gølêw gandəw Jesu di bərin̄ bêdê, dara narje di gərø nanə. Yande da, cendi nagø daa kulə dəwê me ðolbə kulə di dəw bam me kal gubu me nol gø aba mwom di gø gəsa duwa gø 'ya suwar ha asaw nəm Jesu dərêwê. ⁵ Mana gø ta-lê da, Jesu di yêr nare nê ta di kala day gø dusərêgø dəwê mwom da, an̄ji wayəw abe gø regədəw di ba da: «Jan mache, nê biyê m̄ acn̄a dəma di bam ðəm.»*

⁶ Managø narje dwaragølê di da, woni gølê bii gø 'woo gənê Moyis duwa kaw dam ilê me. Managø ba gø doy gwale gənê Jesu duwa gø ta di mwom da, cendi ərəmdə gwale dusərêgølê me wajə ba da: ⁷ «Gun gø ka di way gwale ya ba i Mārĩ de dana mo? An̄ji al i Mārĩ mêng ta

* ^{2:5} ^{2.5} Jan mache, nê biyê m̄ acn̄a dəma di bam ðəm. Mana gø ta-lê da, an̄ji 'yo labiya bêdê sən̄. Yarna Markø 2.11-12.

bêdê mo? Gun mæn neyem gaba biyêw gø jaw gun acna duwa bam bêdê, i Mārī mæn tenene me neyem biyêw gun acna duwa bam!» ⁸ Jesu di da 'ocn ærmê day di com me waygø ba da: «I dana me anê ærøm ya ta de mo? ⁹ Wayaw gø gun gø regødøw «Nê biyêw acna dëma di bam dëm», labaa «So daa, me u gøsa dëma daa, ha nøm», i gwale gø woy me wom nañ mo? ¹⁰ Laba da, nê ur dara anê ba 'wacnana dara ændi gø Gun gorøndøw di, nê i gø dwana dø idø biyêgø nare nê sønna dødê acna day bam di le. *Yande da, nê ha ala mani nê anê yêrgø ba wom nañe di.*» Me anji wayøw abe gø regødøw di ba da: ¹¹ «Nê wayøm ændi: So daa, u gøsa dëma daa æsêmmê, me cor ha ulay dëma-lê dëm!» ¹² Mana gø ta-lê dog, abe gø regødøw di so daa cud nare dærêgëlê, u gøsa duwa me ha yaa nøm ulay. ærø, narje pad nê yêr abe gø regødøw di haralê yaa da, laña algø me cendi 'ogø Mārī sumøw way ba da: «Laba da, dê yarang mani nê dii mæn kaw dê yêrgø bêdê søn di dëm. *Mārī da, i geche anju 'yang!*»

Jesu 'ogø Lebi ba hane pamna tarøw
(*Matiyê* 9.9-13; *Luk* 5.27-32)

¹³ Targiñ d'ang da, Jesu cwara hara kuray gø bøle gø Galile-yê. Nare nê gøre hara 'yow me anji gølgø gwale gønê Mārī duwa. ¹⁴ Managø anji ilê haralê da, yêr Lebi gønê Alpe gorøndøw dam lê mana duwa gaba salaw dole gø geche gø Rom mani-yê, me anji wayøw Lebi ba da: «So daa, hare, pam tarøn!» Me Lebi so daa me pam tarøw. ¹⁵ Targiñ d'ang Jesu ilê wama mani managø kærê nê Lebi-yê, me woni gørsê gwale duwa me nare nê d'ang nañ wom gandøw mani mæn. I nare woni salaw dole gø geche gø Rom mani me nare nê d'ang woni ala acna me. Cendi pam Jesu gø gærê nañ. ¹⁶ Mwom da, nare nê yab woni

gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa ilê. Cendi i nare nê nê nare nê gə 'ogəgə Parise. Managə cendi yêr Jesu wama gə mani-yê gə nare woni salaw dole gə Rom mani, me nare nê ðang woni ala acna me da, cendi waygə woni gərsê gwale gənê Jesu duwa ba da: «Aba ciri dan wom gə nare woni salaw dole gə Rom mani me nare woni ala acna nê ðang mən me, dana mo?» ¹⁷ Managə Jesu doy gwale day di mwom da, anji waygə ba da: «Nare nê i mwom bêdê da, cendi ur dogtêr bêdê. I nare nê i mwom me ur dogtêr cendi. Əndi da, nê hara 'ogə i nare nê 'ocn dara ba gə i woni ala acna. Me nare nê ərəm ba gə i nê təba Mārī dərêwê da, nê hara 'ogəgə i cendi bêdê.»

Gəlê gənê Jesu duwa da bamar gə gəlê gə bəg bêdê
(*Matyê* 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Wala mən, woni gərsê gwale gənê Jā Batis duwa me nare nê gə 'ogəgə Parise me ilê 'woo asyam-ê. Mwom da, nare hara ur Jesu ba da: «Woni gərsê gwale gənê Jā Batis me woni gərsê gwale gənê nare nê Parise day me ilê 'woo asyam-ê, me əjəm da, woni gərsê gwale dəma u day bêdê, dana mo?» ¹⁹ Mwom da, Jesu cogə lê diyê gə gwale gə diri ba da: «I man me aba ala diyamdrani kwandaw moso ha 'woo asyam managə anji kaw ilê gandagə me mo? Managə anji ilê gandagə sən da, cendi ha 'woo asyam bêdê. ²⁰ Me wala gə ðang mən haralê. Wala gə ta di, gə ha biyê aba diyamdrani hara gandəw. Do me, cendi ha 'woo asyam sən.»

²¹ Anji waygə gwale gə diri ðang ba da: «Gun mən ha 'woo barge gə dərway bəw dara asa gə mabəla managə barge gə marənge-yê bêdê. Dara barge gə dərway di, ha chawa gə marənge ðwaya gə pii di bam. ²² Me gun mən kaw ha bwa gani gə dərway gə ilê sugədê-lê managə

Ɗəjili gə marənge-yê bêdê me ca†, dara gani gə ilê sugədê-lê di ha chawa Ɗəjili gə marənge di bam bəriŋ. Gani di me Ɗəjili di me ha bwaw i gun di səw. Me ladni duwa da, gə bo gani gə ilê sugədê-lê managə Ɗəjili gə dərway-ê.»

*Jesu i aba ciri gənê wala gaba bwa gwayni di
(Matiyê 12.1-8; Luk 6.1-5)*

²³ Wala mən gə i wala gaba bwa gwayni gənê Juwib day, Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa cilang dage nê geme. Woni gərsê gwale duwa, managə ilê haragəlê da, cendi ar geme dəw wom. ²⁴ Ərə, nare nê Parise wayəw Jesu da: «Yêr! Woni gərsê gwale dəma ilê ala i na yande mo? I mani nê bii ənda gə 'woo əm bam wala gaba bwa gwayni-yê!» ²⁵ Mwom da, Jesu cogə lê diyê: «Anê asə mani nê Dabid algə di managə Magtubu dənê Mārĩ-yê bêdê mo? Wala mən, anji cherni aləw me, nare duwa nê ilê gandəw kaw, cherni algə me ca. Mani day nê wama ilê bêdê. ²⁶ Anji gandə kulə gənê Mārĩ-yê. I aliya gə Abiyatar i geche gənê woni bwasa Mārĩ day. Dabid wom mapa gə gə chəgədəw Mārĩ me 'yagə nare duwa di me ca.‡ Bag da, bii ənda gə 'woo-lê da, i woni bwasa Mārĩ wom cendi mərə. *Me Dabid al i acna bêdê.*» ²⁷ Me Jesu waygə Ɗang ba da: «Mārĩ al wala gaba bwa gwayni di dara wagə gə nare-yê, me anji al wala gaba bwa gwayni di dara 'yagə gə nare wamani bêdê. ²⁸ I dara yande me əndi gə Gun gorəndəw di, wala gaba bwa gwayni di kaw, nê i aba ciri duwa əndi.»

† 2:22 2.22 Ɗəjili i gare gə dəlabə gaba bwa gani ya gugəlê ta de. ‡ 2:26 2.26 Yarna maana dənê Dabid duwa də way dara mapa gə chəgədəw Mārĩ managə magtubu dənê Samiyel də dii mən 21.1-7.

3

Jesu so gun gə əsəw mar bam daa
(*Matiyə* 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Targiŋ đang da, Jesu cor gandə managə kulə gaba amsa Mārī gənə nare nê Juwib day-ə. Gun gə əsəw mar bam ilə me. ² Nare nê gə 'ogəgə Parise kaw ilə, cendi ur ba gə aləw Jesu gwale dəwə, yande da, cendi asə angal day yərgə gə Jesu dara gaba anju ba ha swa aba mwom di daa wala gaba bwa gwayni-yə mo. ³ Ərə Jesu wayəw abe gə əsəw mar bam di ba da: «So đəbə daa nare dwaregələ!» ⁴ Me ur nare di ba da: «Wala gaba bwa gwayni-yə da, bii gə 'woo ənda ur dara ba mē alna i mani nē lade, labaa nē acne mo? Dara ba mē bəlnə gun daa, labaa ba mē 'yanaw bam mo?» Me gun mən kaw aləw gwale lə diyə bəđə. ⁵ Mwom da, Jesu cor yərgə pad day-ə gə maŋa, me səw kaw 'yoləw dədəgələ bəđə dara nare nē ta di dədəgə woy nanə. Mwom da, anji wayəw abe di ba da: «Yə əsəm dədə!», me anji yəə əsəw dədə. Mana gə ta-lə dog da, anji 'yo labiya. ⁶ Me nare nē Parise di dəməgə iche, hargə kalang 'ywa nare nənə dole gə Erod dara ba gə ha ala i man dara 'yaa gə Jesu mo?

Nare nē gəre hara 'yo Jesu

⁷ Dang bi, Jesu day gə nē woni gərsə gwale duwa hargə gər managə kuray gə bəle gə Galile bəwə. Nare nan paməw tarəwə. Nare nē gəre nē ta di dwaregələ da, nē yab swa i wama gə Galile-yə, me nē yab bi da, swa i wama gə Jude-yə ⁸ me i ciri də geche də Jursalem-mə, me nē yab swa i wama gə Idume-yə, me nē yab đang i nē swa gangə gənə kuray gə Jurde-yə, me nē yab da, swa i ciri də Tiir me Sidə me tulbədə-lə. Managə cendi

doy mani nê Jesu algə di da, cendi haragə pad dara yara gə dərêgə.

⁹ Managə Jesu yêr narje di gəxə naŋ da, anji waygə woni gərsə gwale duwa ba da: «Unən bərwa hane nəm, dara kal nare di dərbənên bêdê.» ¹⁰ Anji way yande dara managə anji dee swa nare nê mwom naŋ daa pii da, nare pad nê mwom jiga jiga ilê gəlêgə dərêgəlê da, 'yoləm dara ba gə hara səwê ib ba gə bəlbə səw. ¹¹ Managə nare nê dundi dê acne algə kaw ba gə yêr Jesu mwom da, dundi də acne di nogəgə me cendi piy gubərêgə dodê dərêwê me sojə marjagə daa way ba: «Əjəm, mê i Mārī gorəndəw!» ¹² Me anji ərīŋ dundi də acne əmdə waya gə nare ba i Mārī gorəndəw di bam.

*Jesu anjər paja duwa nê mwaj dii sər
(Matiyê 10.1-4; Luk 6.12-16)*

¹³ Dang, Jesu nagə ha kura-lê. Anji 'ogə nare nê anji ur ba gərsənê gwale duwa, me cendi hara səwê. ¹⁴ Mwom da, anji anjər nare nê mwaj dii sər bi managə kwandagə dwarzəgəlê. Anji 'ogəgə ba i paja duwa. Anji anjər nare nê mwaj dii sər ta di dara ba ina i gandəw, me dən baa ha kəjêgə dara waya gə Nō də lade dənê Mārī duwa, ¹⁵ me baa ha 'yagə dwana də idə 'ywara dundi də acne bam me ca. ¹⁶ Yarna, nare nê mwaj dii sər nê ta di sumdêgə, i ta: Simō gə Jesu 'ogəw Piyer, ¹⁷ me Jak day gə chendəw gə Jā, nê i Jebede dəndaw me Jesu 'ogəgə «Bwanerje», gəndəw də biyê da, way i ba da: «nare nê wun ya ərīŋê gənê Mārī duwa de», me ¹⁸ Andəre, me Pilib, me Bartelemi, me Matiyê, me Toma, me Jak gənê Alpe gorəndəw, me Tade, me Simō gə i gun gə ur dara nare nê Juwib ba damna gə dədêgə me bəlnê sədêgə cendi me ca, ¹⁹ me Juda

Iskariyod gaba 'yaa Jesu woni maṛande duwa əsəragəlê me ca.

Jesu al giyê i gə dwana dənê wi mo?
(*Matiyê* 12.22-32; Luk 11.15-23; 12.10)

²⁰ Targiṇ ḏang da, Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa cwara hara ulay. Nare naṇ ḏang bi hara dayar gandəw. Me Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa 'yo bərmê gaba wama mani nê wama bêdê. ²¹ Managə Jesu waraw ba gə dwaya yande da, cendi waya anji ba cor meyendə i bam ḏəm, me cendi swa daa hara dara walaw gə dwana hara nəm ulay.

²² Ərə, nare nê mən nê woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa swa managə Jursalem. Cendi gəra way ba da: «Sidan* ilê Jesu səwê, i tandi də i dundi də acṇe geche day me 'yaw dwana də idə 'ywara dundi də acṇe bam.» ²³ Mwom da, Jesu 'ogə woni gəlê bii gə 'woo nê ta di, me anji waygə gwale gə diri: «I man me Sidan ha 'ywara sədə dərə bam gang tug mo? ²⁴ Wala gə nare nê lew də dwārī-yê mən jarna say gə sədêgə day gang da, dwārī də ta di ha 'ya lê bêdê. ²⁵ Me managə nare nê ciri dware-lê mən damna dara jara say gə sədêgə day da, ciri də ta di ha 'ya lê bêdê. ²⁶ Me Sidan jarna gə sədə dərə gang, labaa yinê sədə daa mən bêdê da, dwana dərə ha 'ya lê naṇ mo? Bêdê. Dwana dərə ha 'yaṇa i bam bəriṇ.

²⁷ «Managə gun urnê ba gandəna managə gun gaba

* 3:22 3.22 SidanManagə magtubu dənê Mārī duwa də gə jangədə pii gə bii gə gərek da, gə jangəw i «Belsebil» mana gə ka-lê. Nare nê Juwib 'ogə Sidan gə bii day ḏang «Belsebil».

dwana† kərê duwa-lê me ba chêbê mani duwa nê 'ywa pad bam da, ladni duwa da, anji magədê gun gaba dwana di dodê, do me, anji ha neyama gaba chaba mani duwa nê 'ywa nê kərê ta di bam pad sən. ²⁸ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d̄ang bi: Mārī i ib dara kala dusəw həlala nare ac̄na day gə jiga jiga dəwê le, me ac̄na day gə cadəbə gə Mārī kaw, anji ha kala dusəw həlala lê diyê me ca, ²⁹ me gun gə cadəbəna i Dundi dənê Mārī duwa da, Mārī ha kala dusəw həlala ac̄na duwa gə ta di dəwê bêdê. Gun gə ta di ac̄na duwa di wor ilê dəwê gə dərīn bərīn.»

³⁰ Jesu waygə woni gəlê bii gə 'woo yande i dara cendi waya ba anji ba i gə dundi də ac̄ne lê səwê.

Jesu iw me chamraw me

(Matyê 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Targīn d̄ang da, Jesu iw me chamraw me haragə gəra ciri də Jesu ilê. Cendi d̄əbə iche me giyəw gun managə kərê ba 'wagənw. ³² Nare nan̄ dam ilê gandəw, me gə wayəw: «Yêr, im me chamram me ilê iche, cendi urəmme.» ³³ Me Jesu cogə lê diyê ba da: «I wi me i in, i nê wi me i chamran mo?» ³⁴ Mwom da, anji kal səw yêr nare nê dam liwəw daa ta di b̄am, me way ba da: «In me chamran me, i ka. ³⁵ êw, gun gə woy woy gə alna mani

† 3:27 3.27 gun gaba dwana Jesu way gwale gə diri gə ta di dara gəlêgə nare ba əndê Sidan dodê, me ta di me, anji neyem 'ywarə gə nare dundi də ac̄ne bam sədêgəlê. Anji wayna gwale gənê gun gaba dwana da, anji way i dara Sidan, me aba magədaw dodê me chaba gun gaba dwana mani duwa bam me da, i anju gə Jesu səw duwa gang. Jesu ilê ala i mani nê Mārī biyəw gə bii pii ba alnagə di, yarna Esayi 49.24-26.

nê Mārĩ dusəw urgə da, anji me i chen, me i chidən, me i in me ca.»

4

Gwale gə diri gənê aba chêê swagê duwa

(*Matiyê* 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Targiŋ da, Jesu so ilê gəlêgə nare gwale gənê Mārĩ duwa ɗang bi kuray gə bəle gə Galile bəwê. Narje 'yarbar nanə managə tuləwê. Yande mwom da, anji kal səw nagə bərwa dalawê dama lê me ɗəbê nəm nimi-yê. Me narje nê pad da, dam day kuray di bəwê wayni-yê. ² Me Jesu di gəlêgə nare mani nan gə gwale gə diri. Me managə gəlê duwa gə ka-lê da, anji waygə ba da: ³ «Dwayna ladə! Abe mən so ha managə daga duwa-lê dara chêê gə swagê duwa. ⁴ Managə anji ilê chəgədê swagê di lê da, swagê nê yab da bor day managə bərmê dugədəwê, me dirbi gəra təgəgə chəgədəgə bam car. ⁵⁻⁶ Nê yab ɗang da bor day managə gəndara-lê. Cendi gandə daa kalang, me 'yo bərmê gaba bwa sabragə hara dodê cog bêdê dara sənə də lade di yengəle. Yande da, managə dawa urə da, cendi woy bam kiyaw. ⁷ Nê yab ɗang da bor day mana gə chemde nê jimdi dwaɗagəlê. Swagê di gandə daa ladə məndagə. Me ərə hura gənê chemde di so nan mwom da, yə swagê di daa swamama əmgə gandagə dədêgə də idə naa nəm di bam. ⁸ Swagê dərêgə nê yab ɗang bor day managə sənə də lade-yê. Cendi gandə jor ladə me naa dərêgə me ca. Swagê nê ta di dədêgəlê mən da, dərêgə 'yarbar nanə. Nê mən al dərêgə neyem gəniŋ subu, nê mən ɗang al dərêgə neyem gəniŋ kubi, nê mən ɗang bi al dərêgə neyem aru.» ⁹ Me Jesu waygə ɗang bi da: «Kal gun gə sumdêw woni dwaya gwale inalê da, kaləw a dwayna ladə!»

¹⁰ Ɔrø Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa nê mwaj dii sər me nare nê yab nê ilê hara gandəw sən di gərgə bam tulın-yê ched da, cendi so ur Jesu ba da: «I dara na me mê gəlgə nare gwale gənê Mārī duwa gø gwale gø diri ba mo?» ¹¹ Me Jesu cogə lê diyê waygə ba da: «Yeni da, Mārī gəlêng gwale səw gø budəlê dara lama duwa gø dwārī di dəm, me nare woni kala dusərêgə dwārī dənê Mārī duwa dədê bêdê da, nê gəlgə mani pad di i gø gwale gø diri. ¹² Ta di me i mani nê aba cəmê Mārī bəw jangə nəm gø gwale day pii managə Magtubu dənê Mārī-yê, me yala alal nəm. Anji way ba da:

«Mani nê cendi yêrgə gø dərêgə kaw,
 neyem yaragə ladə bêdê,
 me nê cendi doy gwale day kaw,
 neyem 'wacnagə ladə bêdê me ca.
 Iyande me cendi ha 'ywa gø bərmê
 gaba cwara nəm Mārī səwê bêdê,
 me Mārī kaw ha kala dusəw həlala
 acna day dəwê bêdê me ca.»*

Gwale gø diri gənê aba chêê swagê di gəndəw
 (Matiyê 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Me Jesu waygə dƣang bi ba da: «Gwale gø diri gø nê wayang gandəw dara aba chêê swagê di da, anê 'wacnana gəndəw bêdê sən da, gwale gø diri gø dƣang gø nê ha wayang gandəw da, anê ha 'wacnaw mənang kaw mo? ¹⁴ Dwayna! Aba chêê swagê di da, i aba waya gwale gənê Mārī duwa. ¹⁵ Swagê dərêgə nê bor managə bərmê dugədəwê da, wun i ya nare nê doy gwale gənê Mārī duwa məndagə, me Ɔrø Sidan hara kalang bii gwale gø cendi dwayaw di bam dusərêgəlê.

* 4:12 4.12 Esayi 6.9-10

¹⁶ «Swagê dərêgə nê bor managə gəndara-lê di da, i nare nê doy gwale gənê Mārī duwa, cendi yəw gə sii 'ywala məndagə, ¹⁷ me gwale di bo sabəraw dusərêgəlê bêdê. Yande da, managə wamani 'ywanagə, labaa nare gəlnêgə dərêgə dara gwale gənê Mārī duwa mwom da, cendi so kalang gəŋ gwale gənê Mārī duwa di bam.

¹⁸ «Swagê dərêgə nê bor mana gə chemde nê jimdi dwarzagəlê di da, i nare nê doy gwale gənê Mārī duwa di me, ¹⁹ ərə cendi ərəm managə wamani gə jiga jiga gə sənə dədê ka dəwê, cendi kanjə 'ywa gə sənə dədê ka, i mani nê pêgîŋ puu, me cendi kal ərmiş day managə mani nê đang đang dədêgəlê me ca. I yande me ərmiş gə pad gə cendi ərmiş di da, yə gwale gənê Mārī gə dusərêgəlê di daa swamama əmgə ala gandəw giyê bam.

²⁰ «Swagê nê bor sənə də lade-yê da, i nare nê doy gwale gənê Mārī duwa me gaməw dusərêgəlê ladə dem dem me al gandəw giyê me ca. Cendi da, wun ya swagê dədêgə nê mən nê al dərêgə neyem gəniŋ subu de, labaa nê đang nê al dərêgə neyem gəniŋ kubi de, labaa nê đang bi nê al dərêgə neyem aru de me ca.»

*Gwale gə diri gənê lamba dərə
(Luk 8.16-18)*

²¹ Jesu waygə nare đang bi ba da: «Gun unê lamba də duwa gərêr lê da, i dara əbêdə mani dədê bêdê, labaa i dara chêdə managə solbê gəndêgəlê mo? Bêdê. Me đag da, i dara chêdə mani dədêgəlê daa dara kal acŋana mana bam. ²² I ya ta de di me ca, mani pad nê budəlê di da, gə ha yaragə daa pədeŋ-yê, me mani nê nare ur kwandagə ba 'wacŋana bêdê kaw, Mārī ha gəlêgə daa

pøden-yê. ²³ Gun gø sumdêw woni dwaya gwale inalê da, kal a dwayna.»

²⁴ Me Jesu waygø gwale ðang bi ba da: «Asøna angal dan ladøle managø mani pad nê nê wayang gwale day di dødêgølê. Gø ha 'yang mani wunê ya dan nê anê 'yagø kwandang ta de, me gø ha 'yang lê diyê ðang bi me ca. ²⁵ Yande da, gun gø yinê gwale gønê Mārī duwa di alna gandøw giyê da, Mārī ha 'yaw 'wacna gø gwale duwa lê diyê bi. Me gun gø yinê gwale di alna gandøw giyê bødê da, gø ðani gø anji dwayaw ta di kaw, gø ha biyêw bam.»

Dwārī dønê Mārī duwa wun i ya na de mo?

²⁶ Jesu waygø nare gwale ðang bi ba da: «Dwārī dønê Mārī duwa da, wun i ya gun møn baa gøsø gø swagê duwa managø daga duwa-lê ta de. ²⁷ Mwom da, anji ina i nuni gø changa, labaa damna børa gø dawa kaw, swagê dørêgø di gandø daa me jor me døban 'wacna duwa. ²⁸ I sønna me al giyê døra gaba ganda swagê dørêgø di daa, me jor nøm di me tandi. Me swagê di gandø gø dødêgø naa nøm gø dørêgø managø dødêgølê. ²⁹ Me managø swagê di dørêgø naa ðøm da, gun gaba gøsê swagê di u kurang kalang me ha dara ñilêgø ðøm, dara wala day gaba ñilê di neyemme ðøm.»

Gwale gø diri gønê mutardø dørêw
(*Matiyê* 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Jesu waygø nare gwale ðang bi ba da: «Dwārī dønê Mārī duwa da, ba dê ørmøng gandødø ya na de mo? Labaa, ba dê wayang gwale døra dø ørmøw gø gwale gø diri gø woy mo? ³¹ Dwārī dønê Mārī duwa, wun i ya

habda gø mutardø† dərêw de. Dərêw di i ðani hiñe hiñe ðoy kwandaw habde nê caga ka dərêgø bam pad. ³² Me managø gø gəsənê dərêw dodê da, gandø daa me jor gødø habda gø nañ ðoy habde nê gëndêgø wor nê gø ðəlbəgø dara hangøda gø bəra di bam pad. Anji agødø gangəraw nañ me 'ya dun nañ də dirbi kaw ðangərə ciri day dam lê me ca.»

³³ Jesu waygø nare gwale gənê Mārī duwa gø gwale gø diri nañ yande. Anji waygø gwale di yande bor gø dwana day də idø 'wacna. ³⁴ Gø nare nê gəre pad da, anji gəl gwale gənê Mārī duwa gø gwale gø diri baa baa, me managø anji inê məndagø gø woni gərsê gwale duwa da, anji biygø gwale gø diri di gəndəw daa.

Jesu dwana duwa ðoy gale gø geche bam
(Matyê 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Wala gø ta-lê dog, gø turgø pəram da, Jesu waygø woni gərsê gwale duwa ba da: «Cilangənanđø kuray gø ðəle, hanandø dugədəw də alê ta-lê!» ³⁶ Managø cendi so kal nare nê gəre di dodê ðəm da, woni gərsê gwale gənê Jesu duwa di 'oy bərwa gø Jesu dam lê di ha gandəw. Bərwa nê ðang kaw ilê haralê gandagø me ca.

³⁷ Bam da, gale gø geche biyara kalang, u nimi bo bərwa dalawê, wor hiñe dara 'wanaw da. ³⁸ Me Jesu di da, i duwa i nuni bərwa widəwê cilangø dəw daa. Nəma woni gərsê Jesu gwale duwa di nuw daa me wayəw da: «Aba gələnin mani, dê ilê marangê da, nam dusəm bêdê mo?» ³⁹ Mwom da, Jesu so daa, əriñ gale me waygø nimi

† 4:31 4.31 mutardø Habda gø gø 'ogəw «mutardø» da, i habda gø nare nê Juwib ðəlbəw managø yiga day dalawê dara hangøda gø bəra. Dərêw da, i ðani ðani yande, me habda səw da, jore bor ya gimdere de.

nê kuray-yê di me ba da: «Hwaynale! Dəbənê dodê!» Mana gə ta-lê da, gale dəbə dodê dəg, me mana həlal kajaj. ⁴⁰ Jesu waygə woni gərsê gwale duwa da: «Anê laŋ yande dana mo? Anê kal dusərêng Mārî dəwê bêdê sən mo?» ⁴¹ Cendi laŋa algə nan, cor urbə sədêgə: «Gun gə ta di i wi me gale day gə nimi nê kuray-yê kaw doy gwale bəwê mo?»

5

Jesu dwana duwa dəoy dundi də acne bam
(*Matiyê* 8.28-34; *Luk* 8.26-39)

¹ Ərə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa gərgə managə kuray gə bəle gə Galile dugədəw də alê ta-lê, i wama gə Gerasa-lê. ² Me managə Jesu chə dodê bərwa dalawê da, abe mən gə dundi də acne widəbəw swa managə munəni-yê hara 'yo Jesu. ³ Abe gə ta di, ciri duwa də dama i managə munəni-yê. Gun mən kaw neyem magədaw dodê bêdê. Gə sul kaw, gə neyem magədaw dodê bêdê. ⁴ Gə wala wala gə bow kaya-kaya gədawê me sul əsawê me kaw, anji agədəgə bam. Ərə gun gə dāng gə neyem yêw biyêw bəw dodê, ilê bêdê. ⁵ Gə changa me gə dawa me anji kədəbêr munəni-yê me kuŋa dədə, me dosbə səw jarbe gə gəlale me sojəbə ruru me ca.

⁶ Anji yara Jesu haralê hên da, wada gəra piy gubərêw dodê dərêwê. ⁷⁻⁸ Mwom da, Jesu waydə dundi də acne ba da: «Dəm bam abe di səwê!» Me dundi də acne di soy marjadə daa nan: «əjəm, Jesu gə Mārî gaba dama mani dədəgəlê pad gorəndəw, mê ur i na sənê mo? Nê wayəm gə Mārî suməw: Gələn dərên bêdê!» ⁹ Mwom da, Jesu urdə ba da: «Gə 'ogi man mo?» Tandi wayəw:

«Gø 'ogøn <Gørê>, dara nê gærønin nanë.» ¹⁰ Me tandi mærgøw Jesu dara ba 'ywarnagø bwanagø hên bêdê.

¹¹ Mana gø ta-lê di, gochêng gømêr ilê wamalê kura tuldelê. ¹² Dundi dæ acne di wayøw Jesu da: «Kalnin nê hanin gochêng nê ta di sêdêgêlê.» ¹³ Jesu waygø ba hana. Ɛrø cendi døm bam abe sêwê, ha bwara gochêng sêdêgêlê. Gochêng bœrriŋ daa kura tuldelê hir, wa bor managø kuray-yê, chê nimi gømaj gømaj marbø bam. Gochêng di neyem i ya dubu sær de.

¹⁴ Nare woni gama gochêng di wada hara ciri dæ gechide-yê me dæ dine-yê me waygø nare gwale gø ta di, Ɛrø nare di wada dara yara mani nê alal di. ¹⁵ Managø cendi gœra Jesu tuløwê ib da, yêr abe gø dundi dæ acne widøbøw nan pii di dam lê dodê, dærêw biyêr dodê, hurê barge sêwê, me cor laŋa algø. ¹⁶ Nare woni yara mani nê al abe me gochêng me gø dærêgø da, købægø kwandagø gwale di, ¹⁷ Ɛrø cendi mærgøw Jesu ba hana kalnagø sœna day di.

¹⁸ Managø Jesu nagø dam bœrwa-lê dara hara døm da, abe gø widøbø pii di amsøw ba kalnaw ba ha gandøw.

¹⁹ Me Jesu ømøw hara gandøw bam me wayøw da: «Cor, ha ulay dœma-lê 'ywa waŋam me waygø mani nê Aba ciri gø Mârĩ al gandøm me nãgøni dœma dæ anji yêr di me.»

²⁰ Mwom da, abe di cor ha waya mani nê Jesu al gandøw managø wama gø gø 'ogøw «Ciri dæ mwaj» dalawê, Ɛrø nare dam yêr kêmê duwa.

Jesu dwana duwa døy mwom me made me bam

(*Matiyê* 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Managø Jesu day gø nê woni gœrsê gwale duwa cwaragø bi gø bœrwa gœra managø kuray gø bœle dugødøw dæ ka-lê bi da, nare nan dayar gandøw bi

managø kuray di bəwê. ²² Mwom da, abe mən gø gø 'ogəw Jayrus, anji i geche gənê kulə gaba amsa Mārī gənê nare nê Juwib day, swa hara. Me managø anji bo dərêw ca yêr Jesu da, anji əndər dodê dərêwê ²³ me mərgəw nəm ba da: «Hare đe! Hare đe! Durmên womêr nanə, ilê dara mara le. Hare, mê ha bwadə əsam dədê dara kal də 'ywana labiya me də damna nəm bəra.» ²⁴ Me Jesu so ha gø abe di. Nare nan bow ha gandəw me dəmdəw pəgin mad mad managø haralê di.

²⁵ Managø nare nê gərə nê ta di dwaregəlê da, deme mən də bare ha sədê neyem aliya mwaj dii sər kaw ilê me. ²⁶ Tandī hoy sədə nan managø harba gø dogtêr sədêgəlê, meyendə əsədə bam pad kaw, 'yo labiya bêdê. Ərə, bare di cor ha sədê nan bi. ²⁷⁻²⁸ Me managø deme di doy gwale gø gø way dara Jesu mwom da, tandi waya dusədəlê ba da: «Dee nê bəl nê i barge duwa mərə kaw, nê ha 'ywa i labiya.» Yande da, deme di hara gø nılanga Jesu tarəwê nare dwaregəlê bəl gø Jesu barge duwa. ²⁹ Mana gø ta-lê dog, bare hara duwa di đəbə dodê me ca. Tandī kaw 'ocn dog dara ba də 'yo i labiya đəm. ³⁰ Me mana gø ta-lê dog da, Jesu kaw 'ocn dara dwana duwa də yab ba gandə yaa bam. Ərə anji co dərêw tarəwê bi yêr gø nare di me urgə ba da: «I wi me bəl barge ni mo?» ³¹ Me woni gərsê gwale duwa cow lê diyê wayəw ba da: «Mê yêr nare di gərə nanə, cendi dəmdêr gandəm daa pəgin mad mad ta me, mê ur aba bələm đang tug mo?» ³² Me Jesu kal səw 'wunbê tulbêw dara gaa baa yêr gø gun gaba bəlêw di. ³³ Ərə deme də idə

bəlêw di, laṇa aldə*, sədə sadədə daa tag tag, dara tandi 'ocṇ mani nê yala alal gandədə di, me tandi hara əndər dodê Jesu dərêwê me wayəw gwale dərə səw daa pad. ³⁴ Me ərə anji waydə ba da: «Chidən ni, dê kala dusi dənê yande da, dê 'yo bəlê dəm. Ha labiya, mwom diya di kaw kaliye dəm.»

³⁵ Managə Jesu ilê wayadə deme di gwale di lê sən da, nare nê yab swa kərê nê Jayrus-lê, me cendi wayəw Jayrus ba da: «Durmêṁ di mare dəm. Hoy Aba gəlênin mani di haralê pəgin bêdê.» ³⁶ Me Jesu doy gwale day di com, me anji wayəw Jayrus ba da: «Kal ala laṇa dī me kal dusəm mən dənê.»

³⁷ Me managə Jesu so dara hara kərê nê Jayrus-lê da, anji əmgə nare nê dee bwaw di hara gandəw bam, me kal i nê Piyer me Jak day gə chendəw gə Jā me mərə ha gandəw. ³⁸ Managə cendi hara yala managə ciri dənê Jayrus-lê dəm da, Jesu 'yo nare nê mən ilê nulêlê, me nê yab da ilê swaja wuyu me. ³⁹ Anji gandə ha kərê me waygə nare ba da: «I dana me anê nul naṇ yande mo? Dwe də more di mare bêdê, me tandi i i nuni.» ⁴⁰ Managə nare ba gə doy gwale gənê Jesu duwa gə ta di da, cendi

* ^{5:33} ^{5.33} Managə pama gə bii gə 'woo gənê Moyis lê da, nare nê Juwib day-ê da, deme wala dərə gaba yêê bare-yê baa baa, labaa mwom gə bare hana sêdê da, deme di acṇe nare nê Juwib dərêgəlê (Lebitik 15.19-30). Bii gə 'woo way ba da: Gun gə deme də ta di bələnê səw da, anji kaw cor gə acṇe me ca. I dara yande me deme neyem gaba ganda iche hara gə kwandadə bêdê managə bare ha nəm sədə sən. I dara yande me managə maana də ka di lê da, deme di, algə mani nê tandi dee neyem gaba alagə bêdê ta di: Tandi hurêr nare dwaregəlê me ha bəlê nəm gə gun gə urê dərə ta di. I ya ta di me laṇa aldə nəm naṇe.

aløw mêng. Mwom da, anji 'yor nare nê gøre di bam iche, me wol dwe di abadø day gø idø me woni gørsø gwale duwa nê subu di me møra, ha gandøw. Anji gandø managø dwe di gøndødølê. ⁴¹ Anji yø dwe di øsødø me waydø ba da: *Talita kum!* Gøndøw dø biyê way ba da: *Dwe dø* more, nê wayi: So daa! ⁴² Mana gø ta-lê dog, dwe di so ha daa. Dwe di, aliya døra i mwaj dii sør. Ərø, nare pad nê ilê me yêr mani nê daŋa nê Jesu algø di da, laŋa algø naŋe, me cendi døbø yêr kêmê duwa. ⁴³ Me Jesu kaw yêgødø sumdêgø naŋe dara cendi ba cømnêw gun mani nê baa algø ka di daa bødê. Me anji waygø dŋang ba: «'Yanadø dwe di mani nê wama.»

6

Nare nê Najared gøŋ Jesu gwale duwa bam
(*Matiyê* 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Targiŋ dŋang da, Jesu swa kala ciri dø Kapernom bam me hara gøra managø Najared, i ciri dø tanga anji øsêr lê ðag. Woni gørsø gwale duwa kaw bwaw yala gandøw me ca. ² Me managø wala gaba bwa gwayni-yê da, anji ha managø kulø gaba amsa Mārī-yê me kal søw gølgø nare gwale gønê Mārī duwa. Nare naŋ nê doy gwale duwa di da, gwale di 'yagø ørmê naŋ, me cendi way ba da: «I wi me gølêw duwa mani nê ta di pad yande mo? 'Wacŋa duwa gø mani di da, i man yande mo? Anji 'ywaw i woy mo? Dwana duwa dø idø ala mani nê daŋa nê ta di da, 'ywadø duwa i woy yande ðara? ³ Þag ða, anji tanga i aba pølbê habde gaa bødê mo? Anji i Mari gorøndødø, anji i nê Jak day gø Jose chandragø, me nê Juda day gø Simø di chandragø, me chamraw nê namde kaw ilê ganandø ka.» I dara yande di me nare nê Najared di gøŋ nøm gaba kala gø dusørêgø managø Jesu døwê bam. ⁴ I

ta di me an̄ji waygø n̄m ba da: «Gun gaba c̄mê M̄rĩ b̄ow da, i nare n̄ê ðang m̄era me al̄ew hor̄emb̄ê cendi. Me war̄aw duwa gang n̄ê dam gand̄ew ciri d̄ed̄ê m̄en, labaa chamraw duwa gang n̄ê dam gand̄ew k̄er̄ê m̄en kaw, al̄ew hor̄emb̄ê b̄êd̄ê ðag.» ⁵ I dara yande me Jesu bogø əsaw i nare n̄ê wom̄ere n̄ê yab d̄ed̄êḡel̄ê m̄era me sogø n̄m daa mwom day-ê, me an̄ji neyem gaba ala gø mani n̄ê daña n̄ê ðang managø Najared b̄êd̄ê. ⁶ Me an̄ji ər̄əm nañe dara nare gøñ gaba kala gø dusər̄êgø managø d̄ewê bam.

Jesu k̄øjø paja duwa n̄ê mwaj dii sər
(*Matyê 10.1,5-15; Luk 9.1-6*)

Dang bi da, Jesu so ha ciri d̄e dine n̄ê managø Najared tulb̄êd̄el̄ê baa baa dara ḡel̄êgø nare mani. ⁷ Me wala m̄en da, an̄ji 'waga paja duwa n̄ê mwaj dii sər di s̄ewê me an̄ji so k̄øjegø s̄ed̄êgø sər sər dara cendi ba hana as̄enagø nare berni. An̄ji 'yagø dwana d̄e id̄e 'ywara gø dundi d̄e ac̄ne bam me ca. ⁸ An̄ji waygø ba da: «Un̄ê mani n̄ê wama əs̄erangê b̄êd̄ê, un̄ê sag gaba hara m̄əj̄ni-yê b̄êd̄ê, un̄ê gursə əs̄erangê b̄êd̄ê. Me un̄ê i cilang əs̄erangê ⁹ me hurna ḡəbande ḡədrangê. Me barge da, layna i m̄en m̄en m̄era.» ¹⁰ An̄ji waygø ðang bi dara mani n̄ê cendi ba hana alnagø: «Ciri d̄e m̄en d̄e yin̄ng gø dwani k̄er̄ê d̄era-lê da, c̄əmn̄ê daa hana managø ciri d̄e ðangê b̄êd̄ê, me damna lê managø ciri d̄e ta-lê jang ðed̄əna gø wala gaba swa kala gø mana gø ta di neyamna n̄m ba. ¹¹ Me managø ciri d̄e an̄ê d̄əmn̄ê lê me nare d̄era urn̄ng b̄êd̄ê me ḡəñn̄ê dwaya gø gwale dan bam me da, swana daa, hana pii, kalna ciri d̄e ta di me bwabnagø nare d̄era us̄əsə gø ḡədrangê bwanagø

dodê. Managø anê alnagø nare di yande da, cendi ha 'wacna dara Mǎrī səw ba 'yoləw dədêgəlê bêdê.»

¹² Mwom da, paja nê nê Jesu duwa di bəriŋ cêgədə ha me ha wayagø nare ba kalna acna day di bam me ba hane 'ywana Mǎrī dəm. ¹³ Cendi 'yorgø nare dundi də acne nan bam me cendi bəlbəgø nare nê woməre nan swani sədêgəlê me sogø nəm daa mwom day-ê sən.

Gwale gənê made dənê Jā Batis duwa
(*Matyê* 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Wala gø ta-lê da, Jesu suməw 'ogø naŋe managø nare bədêgəlê. Yande da, dole gø gø 'ogəw Erod Antipas kaw doy gwale gənê Jesu duwa di me. Nare nê mən da way ba: «I Jā gaba ala gø nare batem di me ba dəmê daa nare nê mare dwaŋagəlê anju. I dara yande di me anji i gø dwana də idə ala gø mani nê daŋa nê ta di.» ¹⁵ Nare nê yab da way ba i aba cəmê Mǎrī bəw gø pii gø gø 'ogəw Eli, me nare nê yab dŋang da way ba i aba cəmê Mǎrī bəw mən gø wun ya woni cəmê Mǎrī bəw nê pii di dē. ¹⁶ Managø Erod ba doy yande da, anji way duwa ba da: «I Jā Batis gø tanga nê saw dəw 'yêw bam ka di, me dəmê daa nare nê mare dwaŋagəlê anju.»

¹⁷⁻¹⁸ I sədə, Erod tanga yə Jā asəw dange. Anji giy nare yəw magədəw asəw dange-yê dara gwale gənê deme də gø 'ogədə Erod iyad, də Erod chəbədə chendəw gø Pilib-lê di. Yande da, Jā di wajəw Erod di le baa baa ba da: «əjəm da, bii ənda gø 'woo-lê da, dee mē neyem gaba chaba gø chendəm diyamo di bêdê.» I dara yande me Erod magədə gø Jā asəw nəm dange-yê. ¹⁹ Me Erod iyad di kaw, dusədə womdə naŋe managø Jā dəwê. Tand i ələwe me ur ba də 'yêwe me ca. Me tand i 'yo bərmê gaba 'yaw di bêdê sən ²⁰ dara Erod di kaw wor yəw Jā

di jaweye sən. Anji 'ocn̄ dara Jā ba i gun gə təba Mārī dərêwê, me ba i aba kəbê Mārī bəw gə bərmê duwa me ca. I ta di me anji aləw gə mani mən tenene đang bêdê di. Me managə Erod di ba dwayna gwale managə Jā bəwê da, anji 'ocn̄ mani mən nê ha ala bêdê. Yande pad kaw Jā gwale duwa di 'yoləw Erod di le.

²¹ Me wala mən da, Erodiyad di 'yo bərmê gaba 'yaa gə Jā di. I wala gaba ala sii 'ywala gə yaa gənê Erod duwa-lê. Anji đorbə mani nê wama dara 'yagə nare nê anji 'wagagə di. Anji 'waga i nare nê gechide nê ciri duwa dədê, me gechide nê nê asəngar day me nare nê ladəbe nê Galile me ca. ²² Mwom da, dwe də more də i Erodiyad durmêdə gandə managə kulə gə cendi dam lê di, me tandi narê nare dərêgəlê. Nara dəra di 'yolgə nê Erod day gə nare pad nê dam ilê wama gandəw mani di le. Dara yande da, Erod so waydə dwe də more di ba da: «Wayən daa mani nê dərêy urgə, me nê ha 'yay gandagə.» ²³ Dang bi, anji sərgədə səw ba da: «Nê ha 'yay mani nê də ha urên di le, inam i dwārī ni tuldə kaw, nê ha sawa 'yaye.» ²⁴ Dwe də more di dəmê iche, me gəra waydə idə ba da: «Nê urnêw i na mo?» Idə di codə lê diyê ba da: «Urəw Jā gaba alagə nare batem di dəw.» ²⁵ Me dwe də more cwara bi kalang managə dole di səwê, me tandi wayəw ba da: «Nê ur ba mê sawnan Jā gaba ala batem di dəw asənan managə subura-lê 'yanan caga caga ka.» ²⁶ Ərə, dole di səw mar bam ledede, me anji neyem gaba əmêdə mani nê tandi urəw di bam bêdê, dara anji dee sərgədə i səw managə nare dərêgəlê. ²⁷ Mana gə ta-lê dog, anji wayəw asəngar gə mən ba hana sawnaw Jā dəw hane nəm. Mwom da, asəngar di so ha managə kulə gə dange-yê sawa Jā di dəw ²⁸ asa managə subura-lê me 'woo hara nəm 'yadə dwe də more

di, dwe dæ more di yø dii di asəngar əsəwê me cəm 'yadə idə. ²⁹ Targin̄ đang da, woni gərsê gwale gənê Jā duwa di dwaya gwale di yande me cendi swa hara u kumbø dənê Jā duwa di ha nəm asa munə-lê.

*Jesu 'yagə nare nê dubu jii mani nê wama
(Matiyê 14.13-21; Luk 9.10-17; Jā 6.1-14)*

³⁰ Managə paja nê nê Jesu duwa cwara day gə biyê gaba asa berni-yê da, cendi dayar managə Jesu səwê ilê wayaw mani nê ba gə alagə me mani nê ba gə gəlêgə nare di me pad daa. ³¹ Me mana gə ka-lê da, nare nê so cendi sədêgəlê ka kaw ilê haralê nanə, me nê hara dara 'y wagə kaw gərə nanə, me əmgə bərmê gaba wama gə mani bam me ca. Mwom da, ərə Jesu waygə woni gərsê gwale duwa ba da: «'Yeni, hane, dê harang bam mənandə, me anê ha bwa gwayni lê hiņe me.» ³² Mwom da, cendi nagə managə bərwa dalawê, cendi mərə, me cilangəgə kuray gə bəle dara ba gə ha nəm bam hiņe məndagə. ³³ Me nare nan̄ yêrgə hara lê me 'ocnəgə com me ca. Yande da, nare nan̄ nê ciri-yê pad wa gə gədragə yaa Jesu day gə nê paja duwa di dərêgəlê managə cendi ilê haralê di.

³⁴ Managə Jesu ba chêê dodê bərwa-lê da, anji yêr nare nê gərə ilê mana gə ta-lê đəm. Me Jesu yêr nare di n̄agəni day, dara cendi wun ya dəmênje nê aba gamagə ilê bêdê ta de, me anji gəlgə mani nanə.

³⁵ Managə dawa ilê pagaralê đəm da, woni gərsê gwale duwa di hara tuləwê ib me wayəw ba da: «Dawa di yala pagare đəm. Mana gə ka-lê di kaw, i bam. ³⁶ Yande da, kal nare di daa đəm, kalgə gə hana managə ciri də dine-yê labaa də gechide-yê də i tulbêndə-lê ka di gə hana kəlnê mani nê wama gə wamna.» ³⁷ Me ərə Jesu di

waygø ba da: «Yande da, 'yanagø nare di mani nê wama 'yeni.» Me cendi cow lê diyê bi ba da: «Me gaa nê hanin kælê mapa i gø gursø dø idø ala gø giyê wala aru sər ka di, me nê 'yagønin gø wom nøm mo?»³⁸ Jesu waygø bi ba da: «Anê i gø mapa øndi na ilê mo? Hana, yarna.» Cendi yêr me cow wayøw lê diyê ba da: «Nê inin gø mapa jii me goche sər me ilê.»

³⁹ Yande mwom da, Jesu waygø woni gərsê gwale duwa ba da: «Waynagø nare nê pad ta di, kalgø gø sabarna dodê jiga jiga me gø damna dodê managø chemde nê bəra nê i ta di dødêgəlê.»⁴⁰ Mwom da, nare di sabar dam dodê sədêgø neyem aru me gəniŋ jii me. ⁴¹ Me Jesu di, lay mapa gø jii di me goche nê sər di me əsəwê me u dərêw daa me piy gø bəw lê diyê. Mwom da, anji bolbø mapa di dodê, me 'yagø woni gərsê gwale duwa dara ba 'yanagø nare di. Anji əsgø woni gərsê gwale duwa goche nê sər lê diyê. Ərø, cendi əsgø nare nê gəre di mapa di me goche di me wom. ⁴² Nare nê gəre nê pad ta di wom mapa gø ta di gø goche di êbdø, ⁴³ me mapa di me goche di me wor bəl dodê. Mapa di gø goche nê wor dodê di, gø laygø 'wonbø kərangə mwaj dii sər bi. ⁴⁴ Me nare nê woni wama mapa di me goche di me dwaṛagəlê da, abje neyem dubu jii.

Jesu ha managø nimi dødêgəlê
(*Matiyê* 14.22-23; Jã 6.15-21)

⁴⁵ Mana gø ta-lê dog da, Jesu waygø woni gərsê gwale duwa gø dwana ba nagøna managø bərwa-lê me ba cilangøna kuray gø bəle di daa, me ba hana dərêwê alê, kuray dugədøw dø ta-lê dø øjə ciri dø Bedsada. Dawa dø ta di-lê kaw, baa ha cagøda nare nê gəre nê ta di i

daa d̄əm. ⁴⁶ Me an̄ji c̄êgədə nare di daa, me kal səw ha naga hara daa kura-lê dara amsa gə Māĩ.

⁴⁷ Managə mana ba ur̄in̄ d̄əm da, woni gərsê gwale duwa da, yalagə gə bərwa di i managə kuray don duwa-lê d̄êñ səñ. Me Jesu duwa da, wara i mənaw mana gə daa wayni-yê səñ. ⁴⁸ An̄ji yêr woni gərsê gwale duwa di 'waya gə bərwa di womgə nañe dara gale di wada hara əjəgəle. Mana gə ta-lê da, gə manapər da, Jesu swa hara chêê kuray-ê di me ha gə gədaw nimi dədêgəlê əjəgə nəm. Me managə an̄ji ilê dara cilanga woni gərsê gwale duwa di lê da, cendi yêrəw hara gə nimi dədêgəlê di. ⁴⁹⁻⁵⁰ Cendi pad yêrəw yande me ərəm gaa ba i dundi me ba hara tandi. Laña algə nañe me cendi sojə rūru. Mwom da, Jesu di waygə daa kalang ba da: «Yinê sədêng wayna, i əndi! Laña bêdê!» ⁵¹ An̄ji nagə bərwa di-lê, dam dodê managə tulêgəlê, me gale di dəbə dodê. Mwom da, woni gərsê gwale duwa di, ərəmdə nañe. ⁵² I dara cendi 'ocñ mani nê Jesu dee alagə pii əsê gə mapa lê di gəndêgə bêdê səñ. Cendi gəñ 'wacña gə mani gəndêgə bam.

Jesu so nare nê woməre daa
(Matiyê 14.34-36)

⁵³ Managə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa cilangəgə kuray gə bəle di bam d̄əm da, cendi yala i managə wama gə Genejared-lê. Cendi d̄ondə bərwa di gawsəni-yê. ⁵⁴ Me managə ba gə chəgədə dodê managə bərwa-lê da, nare nê wama gə ta-lê di 'ocñ Jesu di com. ⁵⁵ Me ərə nare di bər̄in̄ wa ha managə ciri də wama gə ta-lê baa baa. Mana pad gə nare dwayna Jesu ba yala lê da, gə layəw nare nê woməre gə gəsabe day nê 'yaa

hara nøm. ⁵⁶ Managø ciri dæ gechide-yê labaa dæ dine-yê labaa dæ ðani cwaṅ cwaṅ-yê dæ Jesu ha lê baa baa da, nare layæw nare nê womære bow gandagø dærêwê mana gaba dayara-lê me mærgæw ba kalna nare nê womære di ba ðælnê i barge duwa bæw mæra. Me nare pad nê ðælbæw da, cendi 'yo labiya.

7

I mani nê woy me com gun gø acṅe Mārī dærêwê di mo?

(*Matiyê* 15.1-20)

¹ Nare nê gø 'ogøgø Parise me nê yab ðang woni gælê bii gø 'woo gænê Moyis duwa, cendi swa managø *ciri dæ* geche dæJursalem-mê, hara gæra dam Jesu tulêwê. ² Me cendi yêr woni gærsê gwale gænê Jesu duwa nê yab wom mani gø æsæragø nê acṅe. æsæragø nê acṅe, gændæw dæ biyê da i: cendi wom mani dæban wiya gø æsæragø bam ladæ ya hada dænê nare nê Juwib ba dæ æræm nøm de. ³ Bag da, nare nê Parise di me nare nê ðang pad nê Juwib di me da, laṅdæ i hada dænê mwagragø nê pii di le, i dara yande me cendi wi æsæragø bam ladæle do me wom gø mani sæṅ. ⁴ Managø cendi swanay sug-lê kaw, cendi sabæ sædêgø bam ya te hada day-ê de do me wom mani sæṅ. Cendi laṅgø mani naṅ nê ðang nê ala nê hada day-ê di le, ya wiya day gø mani woni wama mani me woni chaa mani me ta de. ⁵ I yande di me, nare nê Parise me woni gælê bii gø 'woo di me ur gø Jesu ba da: «I dara na me woni gærsê gwale dæma di al mani nê wundêr gø hada dænê mwagærandæ bêdê yande mo? Cendi wom mani gø æsæragø nê acṅe bæriṅ, dana mo?» ⁶ Æræ Jesu cogø lê diyê ba da: «'Yeni nare nê gwale 'yol bødêngê, me dusæring dæ korgiṅ i jiga nê ga! Esayi tanga jangø

gwale gø Mǎrĩ wayøw dara darang pii di da, i sødø 'yang. Anji way ba da:

«Nare nê ta di aløn horømbê i gø bødêgø mæra,
me dusørêgø dæ korgin da, i jiga gandøn.

⁷ Cendi gølgø kwandagø i gwale gønê nare day mæra.

*I dara yande me hørwên day di
i mani nê pøgin yande yag.*»*

⁸ Jesu waygø bi ba da: «'Yeni da, anê kala bii gø 'woo gønê Mǎrĩ duwa bam, me anê dam managø hada dønê nare day-ê. ⁹ êw, anê 'yo børmê gaba gøñê gø bii gø 'woo gønê Mǎrĩ duwa bam børin dara gama gø hada dan! ¹⁰ ærmønê ladæ! Moyis way managø bii gø 'woo-lê ba da: «Algø nê abam day gø im horømbê»†, anji way ðang bi ba da: «Gun gø cadøbøna abêw labaa iw da, ur i 'yaa bam.»‡ ¹¹ Me 'yeni, anê gølgø dan nare ba neyamna gaba wayagø abragø labaa idêgø ba da: «Mani nê æsønê nê dee nê 'yang dara ba nê wanangê di, nê u bøn 'yaw i Mǎrĩ korban ðøm, gændøw dæ biyê i sarga.» ¹² Yande da, anê kalgø nare børmê gaba ala dwani gø abragø bêdê me gø idêgø bêdê me. ¹³ Yande bi kaw, anê yø hada dan ladø me anê meyendø gø gwale gønê Mǎrĩ duwa bam. Me anê al mani nañ ðang nê acne nê wun yande bi.»

¹⁴ ærø, Jesu di 'waga nare nê gøre di søwê bi me waygø ba da: «'Yeni nê pad ka diya, kalna sumdøng ladø me 'wacnana gwale ni gø nê ilê wayang gandøw lê ka di gændøw! ¹⁵ Mani møn tenene nê swa iche me gandø ha gun søwê me cow gø acne Mǎrĩ dørêwê da, ilê bêdê børin. Me i mani nê swa gun dusøw dæ korgin-yê me i

* 7:7 7.7 Esayi (Esaïe) 29.13 † 7:10 7.10 Kørara gø daa (Exode) 20.12, Deteronom 5.16 ‡ 7:10 7.10 Kørara gø daa (Exode) 21.17, Lebitik 20.9

woni cwaw gø acne Mǎrĩ dərêwê cendi. [¹⁶ Kal gun gø sumdêw woni dwaya gwale inalê da, kaløw a dwayna!] »

¹⁷ Bam mwom da, Jesu so kal nare nê gøre di døm me ha ulay. Me woni gərsê gwale duwa cor urøw gwale gø diri gø anji dee wayaw caga ka di gəndøw. ¹⁸ Me anji waygø ba da: «'Yeni kaw, anê i woni 'wacna mani gəndêgø bêdê yande me mo? Mani nê swa iche me gandø ha gun səwê da, neyem cwa gun gø ta di gø acne Mǎrĩ dərêwê bêdê. Anê 'ocn yande bêdê ba? ¹⁹ Mani nê ta di gandø ha i managø gun dusəwê bêdê, me cendi gandø ha i nudêwê, me d'ang bi da, cendi gandø ha i bam mana gaba 'wada-lê.» Yande da, Jesu way daa ba mani mən tenene nê wama nê co gun gədøw gø acne Mǎrĩ dərêwê da, ilê bêdê. ²⁰ Me anji waygø d'ang bi ba da: «I mani nê swa gun dusəw də korgin-yê me i woni cwaw gø acne Mǎrĩ dərêwê. ²¹ I managø gun dusəw də korgin-yê me ərmê pad gø acne gø i ka di swa-lê: delme də idə kanja abje labaa namde, miini, 'yaa gø gun gø urê dəma, ²² 'ya gø gun diyamo, labaa jam tərêw, urê gø mani nan, dusi də acne, kojəgê də idə lama mana, ala gø mani nê al jawe, haarni, widəru, 'waga gø sii, ala gø mani dəban ərmê gø gəndêgø. ²³ Acna pad gø ta di swa i gun dusəw də korgin-yê me cow nəm gun gø acne managø Mǎrĩ dərêwê di.»

Deme də i Juwib bêdê me Jesu wadə lê
(*Matijê* 15.21-28)

²⁴ D'ang da, Jesu swa daa kala mana gø pii di bam me hara yala i managø wama gø Tiir-ê. Anji gandø ha kərê managø ciri də mən-lê me ur dara nare ba 'wacnana hara duwa gø kərê di bêdê. Me nare di 'ocn com dara anju ba yaalê kərê. ²⁵ Yande da, deme mən də durmêdø

dundi dæ acne gældæ dærêdæ dwaya gwale duwa me tandi swa kalang hara ændær dodê Jesu dærêwê. ²⁶ Deme dæ ta di i Juwib bêdê, gæ yêdæ i managø Siri dæ i managø wama gø Penisi-yê. Tandi amsø Jesu dara ba 'ywarnadæ durmêdæ dundi dæ acne bam sêdê. ²⁷ Jesu codæ lê diyê gø gwale gø diri waydæ ba da: «Kal dine woni ciri gø wom mapa day êbdæ ladæle, dara laya gø mapa gænê dine day 'yagø grade bam da, ladæ bêdê.» ²⁸ Æræ deme di wayøw ba da: «Aba ciri ni, ðag da, grade di wom i mapa gø ðolbêr dine æsæragêlê bor dodê tabêl gændædêlê.» ²⁹ Anji waydæ bi ba da: «Dara gwale diya gø ta di da, dundi dæ acne di gandæ bam durmêy di sêdê ðøm. Hale ulay diya-lê ðøm!» ³⁰ Deme di so ha ulay me gøra ha 'ywa durmêdæ di ilê dodê solbê-lê me, dundi dæ acne di kaw gandæ bam sêdê ðøm me ca.

Jesu so gun gø ðugære daa

³¹ Dang kaw, Jesu so daa kal wama gø Tiir bam. Anji ha gandæ gø Sidõ dædê me cilangê gø wama gø gø 'ogæw «Ciri dæ mwaj» dæwê. Me anji ha nøm æjæ kuray gø ðæle gø Galile-yê sæn. ³² Mana gø ta-lê da, nare 'wow Jesu abe mæn gø ðugære gø way gwale ladæ bêdê hara nøm. Me nare di amsø Jesu ba da: «Asø æsê m dæwê!» ³³ Jesu wol abe di ha nøm bam hiñe nare nê gære di tulêgêlê. Anji hurê dunæw ka me kam managø sumdêwê, ðang da ðæsø lade dunæwê me ðæl gø abe di dilesæw gø dunæw dæ lade ilê di. ³⁴ Mwom da, anji u dærêw yêr gø siyaya gø daa, me bii goche me wayøw abe di ba da: «*Epatal!*»; gændæw dæ biyê ba da: «Tønêr bam!» ³⁵ Mana gø ta-lê dog da, abe di sumdêw tiñêr bam, dilesæw kaw awrar daa, me anji cor way gwale ladæ pørang me ca. ³⁶ Mana gø ta-lê da, Jesu yêgædæ nare pad nê ilê di sumdêgø ba

hana cəmnêw gun daa bêdê paa paa. Me managø anji wajəgø yande kaw, cendi ha cəmêgø kwandagø daa pii pii com, ³⁷ dara mani nê anji algø ka di da, 'yagø ərmê gø geche nanə bərin. Yande da, cendi way ba da: «Mani duwa pad nê anji algø da, i nê lade nanə. Anji tingø nare nê đugəre sumđêgø bam me, nare nê məm bədêgø daa me ca!»

8

Jesu 'yagø nare nê dubu wodø mani nê wama
(*Matiyê 15.32-39*)

¹⁻² Wala mən đang bi da, nare nê gəre nan đang dayar Jesu tuləwê. Cendi *al i wala subu gandəw* me mani day nê wama 'yeŋ bam. Mwom da, Jesu 'ogø woni gərsê gwale duwa di səwê me waygø ba da: «Dərên 'yêngənnə dara nare nê gəre nê ka di. Cendi i gandən laba wala subu pad, mani day nê wama ilê bêdê. ³ Me nê kalnagø cwarna bi gø cherni yande da, cendi ha gabdara i bam bərmê-lê. Nê yab dwarzəgəlê da, swa i hêŋ.» ⁴ Mwom da, woni gərsê gwale duwa di cow lê diyê ba da: «Me caga da, dê harang 'ywa mapa di i woy mana gø bam ka di me dê harang 'yagø gø ha wama əbdê nəm di mo?» ⁵ Jesu di cor urgø ba da: «Caga da, anê i gø mapa əndi ilê mo?» Cendi wayəw ba da: «Mapa wurgəsubu ilê.»

⁶ Yande mwom da, Jesu waygø nare di: «Damna dodê, səna dədê!» Anji lay mapa gø wurgəsubu di daa əsəwê, me aləw Mārī doche lê diyê, do me bəlbə mapa di dodê, me u mapa di 'yagø woni gərsê gwale duwa di dara ba əsənêgø nare di. Me woni gərsê gwale duwa di yə mapa Jesu əsəwê me əsgø nare nê gəre di. ⁷ Goche nê dine kaw ilê bəni, me Jesu *lay goche di* me piy bəw dədêgəlê me waygø woni gərsê gwale duwa di ba da: «əsənêgø

nare di goche nê ta di lê diyê me ca!»⁸ Nare nê gære nê ta di wom mapa gø ta di gø goche di æbdê me ærø gændêgø wor bæl dodê bi. Woni gærsê gwale duwa di laya mapa me goche me nê wor dodê 'wonbø kærangewurgæsubu bi.⁹ Nare nê woni wama mapa gø goche nê ta di, i nare dubu wodø. I yande do me Jesu di kalgø nare di cøgødø ha nøm ulay day-ê sæñ.¹⁰ Ærø, anji day gø nê woni gærsê gwale duwa di nagagø dam bërwa-lê me hargø nøm managø wama gø Dalmanuta-lê.

Nare nê Parise ur Jesu ba alnagø mani nê daña
(*Matiyê* 16.1-4)

¹¹ Me nare nê gø 'ogøgø Parise hara 'yo Jesu me gagø gandøw gwale gaba gærsêw. Cendi urøw ba da: «Alnin mani nê daña møn nê gæl dara i Mārī me giyê m anjul!»¹² Mwom da, Jesu bo goche gø geche me anji waygø ba da: «I dara na me nare nê caga di urøn mani nê daña mo? I sædø. Dwayna, nê wayang i gwale sæw dfang bi: Cendi ha yara mani møn nê daña nê urgø di bêdê.»¹³ Me ærø Jesu so kal nare nê Parise di bam. Me anji day gø nê woni gærsê gwale duwa di hargø naga bërwa-lê bi me hargø nøm kuray dugødøw dø alê ta-lê.

Gwale gænê lebør gænê nare nê Parise day
(*Matiyê* 16.5-12)

¹⁴ Me woni gærsê gwale gænê Jesu duwa nømê laya gø mapa nañ æsæragêlê bam, cendi 'woo i mapa møn mæra asalê bërwa di-lê.¹⁵ Jesu duwa da, waygø dara mani nê cendi ba alnagø: «Dwayna, asæna angal dan ladøle dara lebør gænê nare nê Parise day me gænê dole gø Erod duwa me ca!»¹⁶ Yande da, cendi wajø bulê day-ê gaa anji ba way i dara mapa day ba ilê bêdê di mo?¹⁷ Jesu 'ocñ ærmê day di com me waygø ba da: «I dana

me anê wajê bulê dan-ê ba anê i gø mapa ilê bêdê di mo? Anê wor 'wacna mani gændêgø søn mo? Dêdêng woye ba? I dana me anê gøn 'wacna gø mani gændêgø bam yande mo? ¹⁸ Dêrêng ilê me anê yêrgø mani bêdê yande mo? Sumdêng ilê me anê doy gø gwale bêdê, dana mo? Dusêrêng gwong daa managø mani-yê bêdê mo? ¹⁹ Êrmênê: Pii, managø nê bolba mapa gø jii me nê êsêgø nare nê dubu jii di me gændêw wara dodê, anê laya gændêw dê wara dodê 'wanba kêrange êndi na mo?» Cendi wayêw ba: «I mwaj dii sêr.» ²⁰ «Me managø nê bolba mapa gø wurgêsubu dodê me nê êsêgø nare nê dubu wodê di me gændêw wara dodê da, anê laya gændêw dê wara dodê di 'wanba kêrange êndi na mo?» Cendi way ba: «I wurgêsubu.» ²¹ Anji waygø ba da: «Mani nê ta di gændêgø di, anê 'ocn bêdê hurêg søn mo?»

Jesu so abe gø dêrêw buu daa

²² Managø Jesu day gø nê woni gêrsê gwale duwa hargø gêr managø Bedsada mwom da, nare walaw abe mên gø dêrêw buu hara nê, me cendi amsêw dara anji ba bônêw gø êsêw. ²³ Mwom da, Jesu yê abe gø dêrêw buu di êsêw, wolêw ha nê ciri gogêr dêra-lê, me anji bêsêw lade managø dêrêwê me bo êsaw dêwê me urêw ba da: «Gaa mê yêr mani mo?» ²⁴ Me abe gø dêrêw buu di tiñ dêrêw daa me way ba da: «Nê yêr i nare; nê yêrgø wun ya habde de, me ilê harbalê.» ²⁵ Jesu di cor bo êsaw abe gø dêrêw buu di dêrêwê d'ang bi, me managø abe di tiñ dêrêw bam d'ang bi da, anji 'yo labiya me yêr mana ladê pèrang me ca! ²⁶ Me Jesu wayêw ba da: «Cor ha ulay dêma-lê d'êm, me u bêrmê gø ciri dê Bedsada di dêdê bêdê!»

Jesu i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di
(*Matyê* 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Mwom da, Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa di sogø gandøgø dara hara managø ciri dæ dine nê i ciri dæ gø 'ogødæ «Sesare dænê Pilib» tulbêdêlê. Me managø bærmê-lê da, anji so ur woni gørsê gwale duwa ba da: «Caga da, nare di way ba nê i wi ðag mo?» ²⁸ Me woni gørsê gwale duwa di wayêw ba da: «Nare nê mæn da, way ba mê i Jã gaba alagø nare batem; nê yab da, way day ba mê i aba cæmê Mārī bæw gø Eli, nê yab ðang bi da way day ba mê i woni cæmê Mārī bæw nê pii di gun day gø ðang.» ²⁹ Anji urgø ðang bi ba da: «Me 'yeni dan da, anê way ba nê i wi ðag di mo?» ærø Piyer wayêw ba da: «æjøm da, mê i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di.» ³⁰ Mwom da, Jesu yêgødæ woni gørsê gwale duwa sumdêgø dara cendi ba cæmnêw gun mæn gwale gø ta di daa bêdê.

Jesu day gø nê woni pama tarêw da, ha gælê i dæriñ
(*Matyê* 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Dang bi da, Jesu so waygø woni gørsê gwale duwa di daa pærang ba da: «ændi gø Gun gorændæw di, nê ha gælê dæriñ nanæ. Gechide nê nê nare nê Juwib day me gechide nê nê woni bwasa Mārī day me woni gælê bii gø 'woo gænê Moyis duwa me ha urên bêdê, cendi ha 'yan bam, me wala gø subu-lê* da, nê ha dæmê daa nare nê mare dwa ragælê.» ³² Managø anji waygø daa yandæ pærang mwom da, Piyer wolêw ha næm bam tulin-yê hine me ha swagødaw næm. ³³ Me Jesu cwa dærêw yêr woni gørsê

* 8:31 8.31wala gø subu-lê Nare nê Juwib asø wala da, asø i dawa. Dawa dæ mani alalna lê da, cendi asø i wala mæn ðæm. I ta di me Jesu mar gø bandradi me dæm daa munê-lê gø dæmas gø jomni da, cendi asø ba i wala subu ðæm.

gwale duwa di me sogədəw Piyer ba da: «Ha bam ched tulənê, Sidan ga, ərmê dəma da, wundêr gə ərmê gənê Mārī duwa bêdê, me wundêr i gə ərmê gənê nare day.»

³⁴ Ərə Jesu 'ogə nare nê gərə day gə nê woni gərsê gwale duwa səwê me waygə ba da: «Gun gə urnê baa pamna tarən da, a ərmənê dəw duwa-lê gang bêdê, me unê habda duwa gə dagəla dəwê me pamnan nəm.†

³⁵ Gun gə urnê bəlê gə səw daa sənə dədê ka da, anji gəñ bəlê gaba dama gə dərêw bəriñ di bam. Me gun gə gəñnê bəlê duwa gə səw sənə dədê ka bam daran əndi me dara Nō də lade di me da, anji ha 'ywa bəlê gaba dama gə dərêw bəriñ di le. ³⁶ Gun da, dee 'ywana mani nê sənə dədê ka pad le, me 'ywana bəlê gaba dama gə dərêw bəriñ bêdê da, ladni duwa ilê woy mo? ³⁷ Labaa, gun ha 'yaw Mārī i na dara kəlê gə bəlê duwa gaba dama gə dərêw bəriñ di mo? ³⁸ Nare nê caga ka i nê acne, me nê woni cwaw Mārī taragə me. Gun gə woy woy gə alna jawe dara daran əndi me dara gwale ni me managə nare nê ta di dərêgəlê da, əndi gə Gun gorəndəw di kaw, sanga nê ha alaw jawe yande di me wala gə nê cwarne gə 'ywegəda gənê Aban me gə Paja duwa nê daa me ca.»

9

¹ Me anji waygə gwale gə d̄ang ba da: «I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d̄ang bi: Nare nê yab nê ilê d̄warangê caga ka di, cendi ha yara Mārī lama duwa gə d̄wārī gə dwana di gə dərêgə do me cendi ha mara səñ.»

† 8:34 8.34 unê habda duwa gə dagəla dəwê me pamnan nəm: Gəndəw də biyê way ba da: Gun gə ta di, kal a ina ib dara urê gə gəlê gə dəriñ me made me ca.

*Jesu səw kəlangar bam
(Matiyê 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Wala kubi tarəwê da, Jesu wol Piyer me Jak me Jã me mərə, ha gandagə bam tulin-yê hine, managə kuṛa də hoy dədê bam hêñ gə nare. Managə cendi i məndagə kuṛa dədê mwom da, Jesu səw kəlangar bam wun jiga managə dərêgəlê. ³ Barge duwa da cor 'yogədə 'ywigədə gə al laṇa naṇe me wusə kəng. Wusənanani gə ta di, gun mən kaw neyem alaw səṇa dədê ka bêdê. ⁴ Me jısgə yande da, woni gərsê gwale duwa nê subu di yêr woni cəmê Mārī bəw nê pii nê Eli day gə Moyis kaw ilê waya gwale-yê gə Jesu me.

⁵ Mwom da, Piyer wayəw Jesu ba da: «Aba gəlênin mani, dê damang ka di da, ladə naṇe. Yande da, kalnin nê đangərangnin kundi subu mana gə ka-lê di, mən ina dəma, me mən ina Moyis duwa, me mən đang bi da ina Eli duwa me.» ⁶ Me gwale gə Piyer wayəw ta di da, anji way i gwale gə bərmê duwa bêdê, dara anji day gə kwandaw di, laṇa cor algə le. ⁷ Ərə cendi yêr siyaya mugə daa kədab, me doy gwale nəm siyaya di dalawê way ba da: «Anju gə ta di, i gorəndən, dusən urəw naṇe. Dwayna gwale bəwê!» ⁸ Mana gə ta-lê dog, woni gərsê gwale gənê Jesu duwa di, yêrbə tulbêgə, me cendi yêr gun mən gə đang ilê bêdê, me i Jesu di mən ilê gandagə.

⁹ Managə cendi ilê chêê nəm dodê kuṛa-lê di da, Jesu waygə woni gərsê gwale duwa cendi ba cəmnêw gun mani nê cendi ba yaragə gə dərêgə ka di gwale day daa bêdê paa paa, bəraa kal anju gə Gun gorəndəw di ba dəmnê nəm daa nare nê mare dwaregəlê ba. ¹⁰ Cendi gam gwale gə anji waygə di dusərêgəlê, me urbə i sədêgə dara gwale gə «swa gə daa managə nare nê mare dwaregəlê» di da, way ba i man mo?

¹¹ Dang da, cendi ur Jesu ba da: «Woni gəlê bii gə 'woo way ba Eli ba haralê ba do *me Dole* gə Mārī biyêw di hara sən* di da, i dara na bag di mo?» ¹² Mwom da, Jesu waygə lê ba da: «I sədə, Eli di haralê ba, dara d'angəra gə mani pad gə bərmê day. Yande da, i man man me gə jangə Magtubu dənê Mārī-yê way ba Gun gorəndəw di baa ha gəlê dərīn nanə, me ba gə ha gənêw bam me mo? ¹³ Bag da, nê wayang: Eli di da, anji gəra d'əm, me nare aləw mani pad nê dərêgə ur. I ta di me gwale gə gə jangəw managə Magtubu dənê Mārī-yê pii dara daraw di, yala alal nəm.»

Jesu 'yor dundi də acne bam dwe səwê
(*Matiyê* 17.14-20; Luk 9.37-43)

¹⁴ Managə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa nê subu di cwaragə yala managə woni gərsê gwale duwa nê yab nê wor dodê di sədêgəlê ib da, cendi yêr nare nê gəre nan ilê gandagə liwgə daa, me woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa kaw ilê gaga gwale-yê gandagə. ¹⁵ Managə nare di ba gə yêr Jesu hara yala mwom da, sədêgə 'yolgə, cendi wa kalang saw Jesu dərêw daa dara alaw gə labiya. ¹⁶ Jesu di urgə ba da: «Anê gagə gwale gə woni gərsê gwale ni da, i gwale na mo?» ¹⁷ Mwom da, gun mən nare d'waragəlê cow lê diyê ba da: «Aba gəlênin mani, nê walam gorəndən gə dundi də acne əməw waya gə gwale bam yala nəm lê. ¹⁸ Mana gə woy-yê woy-yê kaw, dundi də ta di swanaw daa, əndêw i dodê, bəw sugədəle me yidəbê sandaw me səw kaw mar bam woy pêgin kagaga me. Dee nê amsə woni gərsê gwale dəma dara ba 'ywarnaw dundi də acne də ta di bam kaw, cendi neyem 'ywaraw gandədə bêdê.» ¹⁹ Mwom da, Jesu waygə

* 9:11 9.11 Malachi 3.23.

ba da: «'Yeni nare nê caga woni kala dusərêng dənê bêdê nê ga! Nê ha dama ganang ala wala əndi na do me anê ha kala dusərêng dənê sən mo? Dusi dan də kala bêdê di, nê ha 'wodə dən bam bəraa mindi na mo? Walnan dwe di hane nəm!»²⁰ Cendi walaw dwe di hara nəm, me managə dundi də acne di ba də bo dərêdə ca yêr Jesu da, tandi u dwe di gə dwana əndêw dodê, dwe di habdə dodê sənə dədê, me bəw kaw sugədə me ca.²¹ Mwom da, Jesu ur dwe di abêw ba da: «Mani nê ta di aləw i mindi na mo?» Dwe di abêw cow lê diyê ba da: «Mani di aləw i bəg managə anji wor nəm gə dənani duwa ba.²² Dundi də ta di bəgədəw managə duwa-lê me nimi-yê me ilê dara 'yaw nəm ta di. Me dee mê neyamna gaba alaw maniye da, yêr nəgəni nin me waninê!»²³ Jesu wayəw ba da: «Dana me mê way ba <dee nê neyamna> ba mo? Gun gə kalna dusəw dənê da, nê neyem alaw mani pad le.»²⁴ Mana gə ta-lê dog da, dwe di abêw so soy marjaw daa nañ way ba da: «Nê kal dusən dəmê! Me wannê, dusi ni də kala di i bəni sən.»

²⁵ Managə Jesu ilê waya gwale-yê gə dwe di abêw da, nare ilê haralê dajara nañ nañ. Managə Jesu yêrgə yande da, anji ərinq dundi də acne waydə ba da: «Dundi də idə əmêw dwe waya gə gwale bam me dwaya gə gwale bam me, i əndi me nê wayi: Dəm bam dwe di səwê, me cwaray dəwê dğang bi bêdê dəm!»²⁶ Mwom da, dundi so soy daa nañ, nongərə dwe di əndêw dodê gə dwana, do me tandi dəm bam dwe di səwê, kal dwe di wun gun gə mare. Nare nañ way dwe di ba mare.²⁷ Me Jesu yə dwe di daa gə əsêw dara ba swana daa, me anji so dəbə daa.

²⁸ Mwom da, Jesu so ha kərê. Me managə woni gərsê gwale duwa ilê gandəw kərê məndagə da, cendi urəw:

«I dana me nenin da, nê neyamanin 'ywara dundi dè ta di bam bêdê mo?»²⁹ Jesu cogø lê diyê ba da: «I gø amsa gø Mârî mæra me ba mê ha 'ywara gø dundi dè ya ta de di bam gun sêwê.»

Jesu way bi ba gø ha 'yaw me baa ha dêmê daa munê-lê

(*Matiyê* 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Ærø, Jesu day gø nê woni gærsê gwale duwa sogø daa kal mana gø ka di bam, me cendi ha jêê gø wama gø Galile dæwê. Me Jesu da, ur dee gun mæn kaw ba 'wacnana bêdê,³¹ dara anji ilê gëlêgø i woni gærsê gwale duwa mani. Anji waygø ba da: «Ændi gø Gun gorændøw di da, gø ha 'yan nare nê gæsgêdø æsæragêlê. Cendi ha 'yan bam. Me managø cendi dara 'yan bam da, wala gø subu-lê† da, nê ha dêmê daa nare nê mare dwaṛagêlê.»³² Woni gærsê gwale duwa di 'ocn gwale gø ta di gændøw bêdê, me cendi laṅ urêw bam.

I wi me i geche mo?

(*Matiyê* 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Jesu day gø nê woni gærsê gwale duwa yalagø ciri dø Kapernom-mê døm. Me managø cendi i kærê da, Jesu urgø ba da: «Dee anê gagø gwale bærmê-lê da, i gwale na mo?»³⁴ Me cendi asøw gwale lê diyê bêdê. Bag da, managø bærmê-lê di, cendi dee gaga dara 'wacna i wi me dwaṛagêlê da ba i geche mo. ³⁵ Ærø Jesu kal sêw dam dodê 'waga woni gærsê gwale duwa nê mwaj dii sør di sêwê ib me waygø ba da: «Gun gø urnê ba gædønê geche da, kal a cwana sêw gun gø i kwandaw nê pad ka

† ^{9:31} ^{9:31} wala gø subu-lê Yarna gwale gø ta di gændøw dø gø biy managø Markø 8.31 magtubu gændødø dø dodê-lê.

di taragêlê, me aba kəjêgə me ca.» ³⁶ Ərə Jesu di wala dwe gə 'yêng chəw dwaregêlê, ərə anji yəw səwê me waygə woni gərsê gwale duwa ba da: ³⁷ «Gun gə yinê gun gə wun ya dwe gə ka di de gə dwani dara daran əndi da, anji yən i əndi. Me gun gə yinên gə dwani yande da, anji yən i əndi mərə bêdê, me yə i aba giyên di.»

Aba əlêndə bêdê da, i gun ənda
(Luk 9.49-50)

³⁸ Jā wayəw Jesu ba da: «Aba gəlênin mani, dee nê yaranin gun mən 'ywara dundi də acne bam nare sêdêgêlê gə suməm, me nê urênin dee ba nê əmêwnin i ala bam, dara anji i ganandə mən bêdê.» ³⁹ Me Jesu wayəw ba da: «əmnêw ala bam bêdê. Dara gun gə alna mani nê daŋa gə sumən da, anji i gun gə ha waya gwale ni gə acne kalang bêdê. ⁴⁰ Gun gə əlnêndə bêdê da, anji i gun ənda. ⁴¹ I sêdê. Dwayna, nê wayang i gwale səw đang bi: Gun gə 'yanang nimi nê chaa dara anê ba i nare nêndê Kris duwa da, inam i mani-yê bani yande hiŋe mərə kaw, anji ha 'ywa gwayni duwa le.»

Gəŋê gə bərmê gaba ala acna bam
(Matiyê 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Gun gə lamna i dwe mən gaba kala dusəw dənê kwandaw dwaregêlê alnaw acna-lê da, gun gə ta di, gə manaw kuŋa də jore də nuu naŋ kunêwê me gə unêw alnaw managə nimi nê kuray gə geche-yê kaw, wome bêdê səŋ. ⁴³ Inê i əsêm gə mən me lamnam alnam acna-lê anju da, saw aləw bam! Hara gə mana gə bəlê gaba dama gə dərêw bəriŋ-yê gə əsêm mən da, ladə naŋ đoy kala gə əsam lê ca me mê ha nəm duwa də 'ywa dərə budê bam bêdê bəriŋ-yê di. [⁴⁴ Mana gə ta-lê da, daŋ də idə mara bêdê bəriŋ də idə wama nare kumbə

day ilê, me duwa dè 'ywa dèra budê bam bêdê bərin ilê me ca.] ⁴⁵ Inê i dægəlam dè mən me lamnam alnam acna-lê tandi da, sawdè asədè bam! Hara gə mana gə bəlê gaba dama gə dərêw bərin yêê gə dægəlam mən da, ladè naŋ dɔy kala gə gədəm lê ca me gə ha asam nəm duwa dè 'ywa dèra budê bam bêdê bərin-yê di. [⁴⁶ Mana gə ta-lê da, daŋ dè idè mara bêdê bərin dè idè wama nare kumbə day ilê, me duwa dè 'ywa dèra budê bam bêdê bərin ilê me ca.] ⁴⁷ Inê i dudəm mən me lamnam alnam acna-lê tandi da, bidè aldè bam! Hara gə ciri dənê Mārīyêê gə dudəm mən da, ladè naŋ dɔy kala gə dərəm lê ca me gə ha asam nəm duwa dè 'ywa dèra budê bam bêdê bərin yêê di. ⁴⁸ Mana gə ta-lê da, daŋ dè idè mara bêdê bərin dè idè wama nare kumbə day ilê, me duwa dè 'ywa dèra budê bam bêdê bərin ilê me ca.

⁴⁹ «Duwa ul biri marəw duwa bam gədəw gə lade. Wala kaw, gə bow wama-lê dara ba 'ywalna nəm. Yande da, Mārī asəw gun gə woy woy kaw wamani dara ba dɛŋgərənaw gədənêw gun gə lade me ca. ⁵⁰ Wala da, i mani nê lade naŋe. Me managə wala di hərənga duwa meyndarna bam da, mê ha ala i man dara cwaw gə hərənga duwa gə ta di bi mo? Kal anê wun i ya wala gə 'yole de managə nare dwaregəlê, me yinê sədêng gə dwani me ca.»

10

Gəlê gənê Jesu dara abe day gə deme agəda day gə bam

(Matiyê 19.1-12)

¹ Mwom da, Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa di swa daa managə Kapernom dara hara managə wama gə

Jude-yê me kuray gø Jurde dugədəw də alê ta-lê me ca. Mwom da, nare nan̄ gəra dayar gandəw d̄ang bi me, an̄ji gəlgə gwale gənê Mārī duwa, ya ba al nəm pii pii de. ² Mana gø ta-lê da, nare nê gø 'ogəgə Parise hara Jesu səwê ib me urəw nəm gø gwale gaba gərsêw ba da: «Bərmê ənda gənê Mārī-yê da, abe neyem agəda gø diyamo bam mo?» ³ Ərə Jesu di kal səw urgə ba da: «Managə bii gø 'woo-lê da, Moyis wayang ba man mo?» ⁴ Cendi cow lê diyê ba da: «An̄ji kalnin bərmê ba abe gø urnê 'ywara gø diyamo bam bərin̄ da, kal an̄ju ba jangənədə magtubu də idə 'ywaradə 'ywanadə əsədəlê me, an̄ju ba agədəna gandədə sən̄.» ⁵ Ərə Jesu waygə ba da: «I dara dədêng wayni dəra me Moyis kalang anê al nəm yande ta di. ⁶ Me managə Mārī dii gø mani pad gəndêgə da, an̄ji asə i abe me deme me.† ⁷ I dara yande me abe ha swa kala abêw day gø iw bam, ha b̄amara nəm gø diyamo me, ⁸ cendi gədə ya gun mən tenene de.‡ Yande da, cendi i nare sər bêdê me cor i gun mən tenene d̄əm. ⁹ Yande da, kal gun agədəna mani nê Mārī daygə daa mən di bam bêdê.»

¹⁰ Targin̄ da, managə Jesu igə kərê gø nê woni gərsê gwale duwa da, cendi urəw d̄ang bi dara gwale gaba agəda gø deme bam di. ¹¹ Jesu waygə ba da: «Gun gø ana gø diyamo bam me unê də d̄ang da, an̄ji al i ac̄na gø diyamo də pii di. I ya an̄ji ba i i gø jaw diyamo de. ¹² Deme kaw, də swana gənnê tərêdê bam me unê abe gø d̄ang da, tandi al i ac̄na gø tərêdê gø pii di. I ya tandi ba i i gø kondədə tərêdê de me ca.»

* 10:4 10.4 Deteronom 24.1. † 10:6 10.6 Diyê gø mani gəndêgə (Genèse) 1.27. ‡ 10:8 10.8 Diyê gø mani gəndêgə (Genèse) 2.24.

Jesu biygø dine busø dødêgêlê
(*Matiyê* 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Dang da, narje hara gø dine nê 'yêng 'yaw Jesu dara anju ba bælbenê dødêgø me ba biynêgø gø busø. Me woni gørsê gwale gønê Jesu duwa di sogêdægø nare di lê. ¹⁴ Managø Jesu baa yêr yande da, dusøw naw me waygø ba da: «Kalna dine di gø hane 'ywanan, æmnêgø bam bêdê. Dara i nare nê wun ya cendi de me Mārī lam dwārī duwa dødêgêlê. ¹⁵ I sêdê. Dwayna, nê wayang i gwale søw ðang bi: Gun gø kalna Mārī lamna dwārī duwa dæwê ya dwe gø 'yêng de bêdê da, anji ha ganda hara lew dæ dwārī dænê Mārī-yê di bêdê.» ¹⁶ Mwom da, Jesu laygø dine nê 'yêng di yibægø daa jorgæwê me bogø øsaw dødêgêlê me bigø gø busø.

Jesu day gø aba 'ywa mani
(*Matiyê* 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Managø Jesu ændær bærmê-lê dara hara mwom da, abe mæn wada gø gidi gæra piy gubærêw dodê dærêwê me uræw ba da: «Aba gælênin mani gø lade, nê ha ala i man man me nê ha 'ywa nøm gø bælê gaba dama gø dærêw bæriṅ di mo?» ¹⁸ Jesu wayøw da: «Dana me mê 'ogæn ba nê i gun gø lade mo? Gun gø lade da, i Mārī mæn tenene. ¹⁹ Mê 'ocṅ mani nê bii gø 'woo gønê Mārī duwa waygø di com: Ba mê ha 'yaa gun gø urê dæma bêdê, ba mê ha 'ya gø jam gun diyamo bêdê. Ba mê ha miyê gun mani duwa bêdê. Ba mê ha sawaw gun gwale gø acṅe dæwê bêdê. Ba mê ha alaw gun mani nê acṅe bêdê. Ba mê ha alagø nê abam day gø im horæmbê me ca.ᶜ» ²⁰ Abe di wayøw da: «Aba gælênin mani, mani nê ta di da, nê algø managø dænani ni-yê ba.» ²¹ Jesu

ᶜ 10:19 10:19 Kærara gø daa (Exode) 20.12-16.

yêrəw bəraa, me dusəw urəw nañe, me wayəw ba da: «Mani nê mən da, mê wor alagə sən̄. Ha ulay dəma-lê me kəl mani dəma nê 'ywa nê kərê dəma-lê bam pad me əsə gursə day 'yagə nare nê bugər. Yande me, mê ha 'ywa mani nê 'ywa daa Mārī səwê. Ərə hare pam tarən.»
²² Ərə Jesu gwale duwa gə ta di 'yoləw bêdê bəriñ me səw mar bam ledede me əndər ya, dara anji, mani duwa nê 'ywa di 'yarbar nañe.

²³ Jesu yêrbə woni gərsê gwale duwa nê tulbəwê di me waygə ba da: «Woni 'ywa mani da, ganda day gə managə lew də Mārī lam dwārī-yê da, wom nañe.»
²⁴ Woni gərsê gwale duwa di, dusərêgə nagə dara gwale gə anji waygə gandəw di. Me Jesu waygə fang bi: «Dəndan, ganda gə managə lew də Mārī lam dwārī-yê da, wom nañe. ²⁵ Jambal dəmnê libara gubə duwa-lê kaw, wom bêdê sən̄. Me gun gaba 'ywa mani da, ganda duwa gə managə lew də Mārī lam dwārī-yê da, wom nañ foy bam.»
²⁶ Gwale gə ta di 'yagə woni gərsê gwale gənê Jesu di ərmê nañe bi me, wəjə gwale bulê day-ê ba da: «Me inam i yande da, i wi me ha neyama 'ywa bəlê di mo?»
²⁷ Jesu yêrbəgə me waygə da: «Nare da, wom foy dədêgə le, me Mārī da, wom gandəw bêdê. Mani mən nê foy Mārī dəw da, ilê bêdê.»

²⁸ Mwom da, Piyer wayəw da: «Me nenin da, nê kalanin mani pad bam taraninê, me nê ilênin pama tarəmê da, nin da, ha 'ya i man mo?»
²⁹ Jesu wayəw ba da: «I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw fang bi: Gun gə kalna ciri duwa me, chamraw nê abje me nê namde me, iw me abêw me dəndaw labaa dage duwa bam daran əndi me dara Nō də lade di me da, ³⁰ gə ha bwaw gun gə ta di mani nê pad ta di lê diyê dii aru caga dama duwa gə sən̄a dədê ka: nê ciri, nê chamraw nê abje me nê namde me,

nê igrêw me, nê dine, nê dage me ca. Gun gø ta di, ha gəlê i dərīn me ca. Me đañ sanga da*, anji ha 'ywa i bəlê gaba dama gø dərêw bərīn. ³¹Nare nañ nê caga i nê pii cendi da, ha cwara 'ya i nê targīn dwaragəlê, me nare nañ nê caga i targīn da, ha cwara 'ya i nê pii dwaragəlê me ca.»

Jesu way gwale gaba dii subu-lê ba gø ha 'yaw me baa ha dēmê daa nare nê mare dwaragəlê

(*Matiyê* 20.17-19; Luk 18.31-34)

³²Cendi ilê bərmê-lê dara hara Jursalem. I Jesu me ha dərêgəlê. Woni gərsê gwale duwa di ərəmdə gwale nañ me, woni pama taragø da, laña algø le. Đang da, Jesu wol woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər di məndagø me ilê wayagø gwale-yê dara mani nê mərə ba ha 'yaw di. ³³Waygø da: «Dwayna, dê ilê nagang harang i Jursalem. Managø ciri də ta-lê di me əndi gø Gun gorəndəw di, gø ha 'yan gechide nənê woni bwasa Mārī day me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me əsəragəlê. Cendi ha bwana gwale dənê kal ba gø 'yên nəm, me gəra ha 'yagø nare nê i Juwib bədê əsəragəlê. ³⁴Cendi ha alan mêng, ha bəsəbən lade sənê, ha gwaban gø bəraw me ha 'yane. Me wala gø subu-lê† da, nê ha dēmê daa munə-lê.»

Jak day gø Jã ur Jesu mani

(*Matiyê* 20.20-28)

³⁵Targīn đang da, nê Jak day gø Jã nê i Jebede dəndaw hara Jesu tuləwê ib me wayəw ba da: «Aba gəlênin mani, mani nê nê ilênin urêmê ta di da, nê urnin ba mê

* ^{10:30} 10.30 đañ sanga Ur ba gø way wala gø Mārī ha cwa daa me səna me dərway. † ^{10:34} 10.34 wala gø subu-lê:Yarna gwale gø ta di gəndəw də gø biy managø Markø 8.31magtubu gəndədə də dodê-lê.

alnanin gandagø le.»³⁶ Anji urgø ba da: «Anê ur ba nê alnang i na mo?»³⁷ Mwom da, cendi wayəw ba da: «Dawa də mê dara dama mana dēma gø 'yogəde-yê da, kalnin nê damnin gun mən əsəm gø abe-yê, me gun mən əsəm gø jele-yê me ca.»³⁸ Me Jesu waygø da: «Mani nê anê amsəgø ta di da, anê 'ocnəgø bēdê. Gaa anê ha neyama chaa wamani gø nê ha chaw di mənang mo? Labaa gaa anê ha neyama urê gəlê gø dərɪŋ gø nê ha gəlêw di mənang mo?»³⁹ Cendi cow lê ba da: «Nê hanin neyama le.» Mwom da, Jesu di waygø ba da: «əw, anê ha chaa wamani gø nê ha chaw di le, me anê ha gəlê dərɪŋ gø nê ha gəlêw di le 'yang.»⁴⁰ Me dara mana dan gaba dama, gun mən əsən gø abe-yê me gø mən əsən gø jele-yê me da, nê neyem ərməŋg gandəw əndi bēdê. Mana gø ta di igø i nare nê Mārĩ d'angərəgø gandəw di day.»

⁴¹ Managø woni gərsê gwale duwa nê wor mwaj di ba gø doygwale gø ta di da, dusərhəgø nagø nê Jak day gø Jā di dədêgəlê. ⁴² Mwom da, Jesu 'ogəgø səwê pad day-ê me waygø ba da: «Anê 'ocn com dara nare nê gø ərməgø ba gø i dolgø nēnê nare nê gəndêgø jiga jiga pad day-ê da, cendi bəl kwandagø ya ba gø i woni ciri day de. Me nare nê ladəbe kaw gəlgø kwandagø nê nare dərêgø me ca. ⁴³ Me managø bulê dan-ê ka da, ha alala i yande bēdê. Gun gø urnê ba ina geche dan da, kal a ina aba kəjêgø kwandaw. ⁴⁴ Me gun gø urnê ba ina gø pii bulê

‡ ^{10:38} ^{10:38} Managø magtubu dənê Mārĩ duwa də gø jangədə pii gø bii gø gərek da, gø jangø mana gø ka-lê ba da: «Gaa anê ha neyama chaa mani nê kob dwarzə-lê nê nê ha chagø əndi di mənang mo? Labaa gaa anê ha neyama ala batem də nê ha aladə əndi di mənang mo?» Mani nê kob dwarzə-lê me batem me da, Jesu way ərəm i gø wamani gø ha 'ywaw di.

dan-ê anju da, kal a cwarna kwaya gənê kwandaw day pad. ⁴⁵ Yarna, ɛndi gə Gun gorəndəw di kaw, nê hara i dara kəjê gə nare bəddê, me nê hara i dara gəddê aba kəjê gənê nare day me 'woo sən 'yadə made dara kəddê gə nare nan̄ daa me ca.»

Jesu tin̄əw Bartime gə boy dərêw bam

(Matiyê 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa gəragə managə ciri də Jeriko-lê, me managə cendi gandə bam ciri də ta di-lê dara hara pii da, nare nan̄ ha gandagə dara bwagə. Abe gə boy mən gə gə 'ogəw Bartime, gə i Time gorəndəw, dam lê bərmê dugəddəwê amsalê. ⁴⁷ Managə anji doy dara ba i Jesu gə Najared me ba yala anju da, anji so soy marjaw daa nan̄ ba da: «Jesu gənê dole gə Dabid mwaw, yêr n̄agəni ni d̄e!» ⁴⁸ Mwom da, nare nan̄ sogəddəw dara anji ba d̄echəna bəw daa. Me anji sojə marjaw daa nan̄ d̄oy gə pii bam bi: «Dole gə Dabid mwaw, yêr n̄agəni ni d̄e!» ⁴⁹ Mwom da, Jesu di d̄əbə dodê me waygə nare ba da: «'Wagənan abe gə ta di!» Nare di 'waga abe gə boy di me wayəw ba da: «Yə səm woy! So daa, anji 'ogəme.» ⁵⁰ Managə anji ba doy yande da, kal barge duwa gə geche dodê me so daa pəlam ha əjə gə Jesu. ⁵¹ Me Jesu di wayəw da: «Mê ur ba nê alnam i na mo?» Abe gə boy di cow lê diyê ba da: «Aba gəlênin mani, tin̄ən dərên bam. Kal nê yêr mana ya ni gə pii de.» ⁵² Jesu wayəw da: «Mê kala dusəm dənê da, mê 'yo bəlê, me hale maa d̄əm.» Mana gə ta-lê dog da, abe gə boy di yêr mana ya duwa gə pii de me kal səw ha gə Jesu.

11

Jesu yala managø Jursalem

(*Matiyê* 21.1-11; Luk 19.28-40; Jã 12.12-19)

¹ Ərə, Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa chidə yala ib gə ciri də dine də Bedpage me Betani me də i ib gə ciri də geche də Jursalem di. Cendi hargə əjə kuṛa də Olibe-yê. Mwom da, Jesu giy woni gərsê gwale duwa sər pii dərêwê, ² me waygə da: «Hana managə ciri də 'ya dərêngə ta di! Anê dara ganda lê da, anê ha 'ywa kura gə dwe gə maw gə sade dəbə lê, dii mən kaw gun wor ajilaw sən. Awrənaw daa, hane nəm 'yanan. ³ Me gun urnêng, anê ba anê al yande dana mo da, waynaw da: «I Aba ciri nin me ur anju. Anji ha cwang gandəwe kalang me ca.»»

⁴ Woni gərsê gwale duwa nê sər di hargə me gəra ha 'ywa kura gə dwe di gə maw dəbə lê iche ciri bədê bərmê-lê, me cendi awrəw daa. ⁵ Narje yab nê ilê ta di urgə da: «Anê al i na yande mo? Dara na me anê awr kura di mo?» ⁶ Ərə cendi cogə gwale gə Jesu wayagə gandəw di mwom da, gə kalgə ha.

⁷ Woni gərsê gwale gənê Jesu di hara gə kura gə dwe di 'yaw. Cendi darbəw barge day tarəwê me Jesu ajil dam lê diyê. ⁸ Nare nan da darbə barge day dodê bərmê dalawê, me nê mən da, basə day baje baje nê bəra nê cendi sabagə bam ta di me. ⁹ Nare woni hara pii Jesu dərêwê me woni pama tarəw me da sojə day ruru ba da:

«Sumi gə 'waga i Mārī duwa!

Kal Aba ciri gə Mārī biynêw anju gə hara gə suməw di

*busə dəwê, biynêw busə dəwê!**

¹⁰ *Kal Mārī biynê busə dwārī də hara di dədê,*

* 11:9 11.9 Diri (Psaume) 118.25-26

i dwārī dənê mwagrandø gø Dabid duwa.
Sumi gø 'waga i Mārī gø dam daa duwa.»

¹¹ Ərø Jesu yala managø Jursalem me gandø ha kulø gaba bwasa Mārī-yê. Anji yêrbø tulbêw tulbêw bam pad mwom da, anji ha dara hara Betani gø woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər di dara dawa 'yêne dəm.

Jesu sərgø dwaga
(*Matiyê 21.18-19*)

¹² Sanga dəra da, cendi so kal Betani bam da, Jesu cherni aləw, ¹³ me anji yêr dwaga alê hêñ bajadø kubø ladø me da, ya yara gaa yaa dəra ba ilê mo. Managø ba gəra dwaga di gəndədəlê ib da, yêr i bajadø məra dara i wala gənê dwaga dəra gaba yaa bêdê sən. ¹⁴ Mwom da, Jesu sərgø dwaga di ba da: «Caga ka da, də ha neyama yaa bêdê bəriñ dəm. Guni mən kaw ha 'ywa yaa diya wama bêdê dəm!» Me woni gərsê gwale duwa di doy gwale gø ta di.

Jesu 'yor woni ala kenge managø kulø gaba bwasa Mārī-yê di bam

(*Matiyê 21.12-17; Luk 19.45-48; Jã 2.13-22*)

¹⁵ Ərø, Jesu day gø nê woni gərsê gwale duwa cwara yala Jursalem bi dəm. Jesu gandø ha kərê ciri dwařø dø kulø gaba bwasa Mārī ilê di. Mana gø ta-lê di, anji yêr nare woni kəlê mani bam me woni kəlê me ilê, me anji so ilê 'ywaragəlê. Anji togədəgø woni kəlanga gursø tabøl day bam me lesərəgø woni kəlê kogêl bam gagege day bam me ca. ¹⁶ Me anji kal gun mən kaw u mani di cilangø nəm bêdê. ¹⁷ Ərø anji ilê gəlêgø nare mani-yê me waygø ba da: «Bag da, Mārī way gwale gø ta di managø Magtubu duwa lê ga bêdê mo? Anji way da: «Gø ha 'waga kulø ni di ba i kulø gaba amsa Mārī gənê nare

nê gændêgø jiga jiga pad day.>† Me 'yeni dan da, anê cow dan mana gaba budê gənê miidi day‡.»

¹⁸ Gechide nê nê woni bwasa Mārī day me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me doy gwale gø ta di me kanjə bərmê ba gø ha ala i man dara 'yaa gø Jesu mo? Cendi lanəwe dara gəlê duwa gø mani di əndêr nare di dusərêgəlê naņe.

¹⁹ Gø turgø dawa đwanda dəra-lê da, Jesu day gø nê woni gərsê gwale duwa dəmgø bam ciri də Jursalem-mê di.

Dwaga də woye

(Matiyê 21.20-22)

²⁰ Sanga gø jomni dəra da, cendi ha pədê bərmê-lê me yêr dwaga də ta di dama lê, me tandi woy bam bəriņ ya sabradê-lê ced. ²¹ Piyer dusəw guw dara mani nê pii alal di, me wayəw Jesu da: «Aba gəlênin mani, yêr dwaga də tanga mê sərgədê di cor woy bam bəriņ.» ²² Mwom da, Jesu way gø woni gərsê gwale duwa ba da: «Kalna dusərêng Mārī dəwê! ²³ I sədê. Dwayna, nê wayang i gwale səw đang bi: Managø gun waynadə kuṛa də ta di ba biyarna mana gø ka-lê cəmnê daa hana əndarna kuray gø geche dalawê, me anji gagəna gwale dusəwê bêdê, me kalna dusəw Mārī dəwê gwale gø ta di, ba ha alale da, Mārī ha alawe. ²⁴ I dara ta di me nê wayang nəm: Mani nê woy woy nê anê amsəna Mārī dara ba alnange da, kalna dusərêng dəwê dara ba 'yang mani nê ta di le đəm, me Mārī ha 'yang gandagø le. ²⁵ Me managø anê đəbənê daa dara amsa Mārī me anê ina gø gwale lê gø gun da, kalna dusərêng həlalna dəwê. Do me Abrang gø

† 11:17 11.17 Esayi (Esaie) 56.7 ‡ 11:17 11.17 mana gaba budê gənê miidi day: Jormi (Jérémie) 7.11.

Mārĩ gaba dama daa di kaw ha kala dusøw hølala acña dan døwê me ca. [²⁶ Me anê kalna dusørøng hølalna kwandang acña day døwê bêdê da, Abrang gø Mārĩ gaba dama daa di kaw ha kala dusøw hølala acña dan døwê bêdê me ca.]»

I wi me 'yaw Jesu børmê me al gø mani mo?
(*Matiyê 21.23-27; Luk 20.1-8*)

²⁷ Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa cwaragø hara Jursalem bi. Managø Jesu kədøbêr kørê managø ciri dvarê dø kulø gaba bwasa Mārĩ di ilê di da, gechide nê nê woni bwasa Mārĩ day me, woni gælê bii gø 'woo gønê Moyis duwa me, gechide nê nê nare nê Juwib day nê ðang me, chidøbê hara Jesu søwê ib ib. ²⁸ ørø cendi urbøw ba da: «I gø dwana gø woy me mê al gø mani nê ta di mo? I wi me 'yam børmê ba mê alna mani nê ta di mo?» ²⁹ Jesu cogø lê diyê ba da: «Nê ha urêng gwale gø urê møn tenene ka. Cwanan lê diyê do me øndi di kaw, nê ha wayang dwana ni dø nê al gø mani nê ta di søn. ³⁰ I wi me giyê Jã algø nare batem di mo? I Mārĩ, labaa i nare nê gøsgêdø mo? Cwanan lê diyê.» ³¹ Mwom da, cendi ilê wajøba gwale bulê day-ê ba da: «Dê cwanaw ønda lê diyê ba i Mārĩ da, anji ha wayandø ba dê yêng gwale gø Jã wayøw di bêdê, dana mo? ³² Me dê cwanaw ønda ba i nare nê gøsgêdø mwom da, *i na gaa ha alandø mo?*» Cendi langø i nare nê gøre di dara nare nê pad di ørøm dara Jã Batis di ba i aba cømê Mārĩ bøw 'yang. ³³ Mwom da, cendi cor wayøw Jesu di da: «Nê 'ocnñin bêdê.» Me anji waygø da: «Yande da, øndi di kaw, nê ha wayang dwana ni dø nê al gø mani nê ta di bêdê me ca.»

12

Gwale gə diri gənê woni gama yabəra nê dusərhəgə acn day

(*Matiyê* 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Ərə Jesu so ilê wayagə gechide nê nê nare nê Juwib di gwale gə diri ba da: «Abe mən yigə yabəra, me jê daga di daa, me dhangərə mana gaba chidə gə nimi duwa, mwom da, aw mana hoo daa dara dəbə gamaw nəm. Dang da, anji kalgə daga di woni ala giyê əsəragəlê, me ya məjêni-yê. ² Me wala gaba cêw di neyemme dəm da, aba ciri di giy gə kwaya duwa mən ba hana 'ywana woni gama yabəra di, cendi ba junê yabəra day me 'yanaw duwa me ca. ³ Ərə cendi yə kwaya di, gobəw me 'yorəw cow bi əsəw pəgin. ⁴ Mwom da, aba ciri di giy gə kwaya gə dhang, anji gə ta di cendi gobə dəw me cadəbəw me ca. ⁵ Aba ciri giy gə gun gə dhang kaw, cendi 'yêw bam, ərə anji kəjə koy naŋ dhang bi kaw, cendi gobə nê yab me 'yê nê yab bam me ca. ⁶ Kwaya di, mən kaw worəw lê bêdê dəm. Ka da, wor i gorəndəw mən tenene dəm, me dusəw urəw naŋe. Me anji giy gə gandəw targin, me way dusəwê ba ka da, cendi ba ha laŋale dəm. ⁷ Ərə, woni gama yabəra di wajə gwale bulê day-ê ba da: «Yarnandə aba 'woo dəba sanga di! Hane 'yanandə gandəw bam, me dəba di warnandə ənda.» ⁸ Mwom da, cendi yə gorəndəw di 'yêw bam me asə kumbə duwa managə daga gənê yabəra duwa di tarəwê bam iche.»

⁹ Mana gə ta-lê da, Jesu ur nare woni dwaya gwale duwa ba da: «Yande da, aba ciri gənê yabəra di ha ala i man mo? Anji hara gə səw duwa me ha 'yaa woni gama yabəra nê ta di bam, me ha 'woo daga di 'yagə nê dhang əsəragəlê. ¹⁰ Anê asə gwale gə gə jangəw managə Magtubu dənê Mārī-yê di bêdê mo? Gə jangə ba da:

Kura də woni awa kuləli gəndə bam di
yala gədə kura sədə də idə yêê kulə di daa tandi.

¹¹ I *Aba ciri gə* Mārī me al mani nê ta di,
i mani nê lade nan nê doy dədəng bam me Mārī
algə,

me dê yarang gandagə gə dərêndə ta di.*»

¹² Gechide nê nê nare nê Juwib day di 'ocn com dara
Jesu ba way gwale gə diri gə ta di i dədəngəlê cendi. Ta
di me cendi kanjə bərmê dara yêê gə Jesu. Me cendi
lanğə i nare nê gəre di, me borgə yaa me kaləw dī.

Gwale gaba 'ywagaw dole lombo

(*Matyê* 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Targin dāng da, gechide nê nê nare nê Juwib day ur
ba gə gərsê Jesu ba gə doy gwale bəwê me ba gə yəw
nəm. Ta di me cendi giyəw nare nê yab nê gə 'ogəgə
Parise me nare nê yab nê nê dole gə Erod*Antipas* duwa
me. ¹⁴ Mwom da, cendi gəra urəw ba da: «Aba gəlênin
mani, nê 'ocnine dara mê i aba waya gwale səw dəban
lanğaw gə gun, dara doləm gə nare nê ladəbe bêdê me
ca. Me mê gəlgə nare gwale səw gə Mārī ur nare baalna
di gə bərmê duwa. Waynin daa sən! Bag da, 'ywagaw gə
dole gə geche gə Rom lombo da, ladəle mo?† Dê 'yogəw
ənda, labaa dê 'yogəw ənda bêdê mo?»

* 12:11 12.11 *Diri* (Psaume) 118.22-23 † 12:14 12.14 *Bag da, 'ywagaw
gə dole gə geche gə Rom lombo da, ladəle mo? Gwale gə
urê gə ka di i ya ba gə tow i Jesu boy de. Anji waynagə ba
'ywagagə gə nare nê Rom lombo ba ladəle da, nare nê
Juwib nan ha əlêwe dara cendi ur ba gə dam i gə dədəngə
day. Anji waynagə 'ywaga di ba ladə bêdê da, nare nê nê
Erod duwa di ha wayagə nare nê Rom daa, me cendi ha
yêwe ya aba lama mana de.*

¹⁵ Me Jesu 'ocñ com dara cendi i nare woni waya gwale gø bødêgø mæra me dusêrêgø i jiga, mwom da, anji waygø ba da: «I dara na me anê urên gwale gaba gørsên nøm yande mo? Unên gursø dæ chile dæ deniye[‡] mæn, hane nøm 'yanan, nê ur ba nê yêrdø le.» ¹⁶ Cendi 'wow chile di gæra nøm 'yaw mwom da, anji urgø ba da: «Managø chile dæ ka di sädê da, i wi dæw me sumæw me ilê mo?» Cendi wayæw ba i dole gø geche gø Rom. ¹⁷ Mwom da, Jesu waygø da: «Mani nêñê dole duwa da, 'yanaw dole di, me mani nêñê Mārī duwa kaw, 'yanaw Mārī di le me ca.» ærø Jesu gwale duwa di 'yagø ærmê nanæ.

Gwale gænê nare nê mare dæmê day gø daa managø munæ-lê

(Matiyê 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Targin ðang da, nare mæn nê gø 'ogægø Saduse hara 'yo Jesu. Cendi æræm day ba nare nê mare da, Mārī ba ha dæmêgø daa munæ-lê bêdê bæriñ. Me cendi ur Jesu ba da: ¹⁹ «Aba gælênin mani, Moyis jangændø managø bii ænda gø 'woo-lê ba abe gø unê deme me yana gandødø dwe bêdê me marna bam da, chendæw ba unê diyamo di, me ba yanaw gø chendæw gø aba mara di dine. [§] ²⁰ Caga da, doy: Wala mæn, chebni dæ nare wurgøsubu ilê. Chandragø gø geche u deme me mar bam dæban yaa gø dine. ²¹ Gø aba dii sær-ê u aba mara di diyamo, me anji kaw mar bam dæban yaa gandødø dine me ca. Mani nê ta di alal yande bi gø aba di subu-lê di me ²² nê wor

[‡] 12:15 12.15 deniye Gursø dæ chile dæ gø 'ogødø «deniye» da, dæ mæn da, i gursø dæ idø 'ywigaw gun mæn giyê duwa gø ala wala mæn dalawê. I gø gursø dæ deniye dæ ta di me nare nê Juwib 'yogæw gø dole gø Rom lombo di.

[§] 12:19 12.19 Deteronom 25.5-6

di me ca. Chamre nê wurgəsubu di mar bam pad day-ê pad dəban yaa gə dine. Taragəlê da, deme di, wala dəra neyem, me tandi kaw mar bam me ca. ²³ Yande da, wala gə Mārī dəmêgə nare nê mare daa munə-lê da, tandi ha 'ya i gə woy diyamo mo? Dara cendi pad day-ê tanga i təgadə.»

²⁴ Me Jesu cogə lê diyê ba da: «'Yeni da, dədêng nol i bam. I dara anê 'ocŋ Magtubu dənê Mārī di bêdê me dwana duwa di bêdê me ca. ²⁵ Yarna, đan, wala gaba dəmê daa munə-lê da, abje day gə nê namde ha laya sədêgə bêdê me cendi ha dama i ya paja nê nê Mārī duwa nê daa de, alê daa managə Mārī tuləwê. ²⁶ Gwale gənê nare nê mare dəmê day gə daa munə-lê da, anê asa gwale managə magtubu dənê Moyis duwa-lê di bêdê mo? Ərmənê gwale gənê habda gə đwag đwag gə duwa 'yo dəwê di. Mana gə ta-lê di me Mārī wayəw Moyis ba da: «Nê i Mārī gənê Abraham duwa me gənê Isak duwa me gənê Jakob duwa me ca.»* ²⁷ Mārī di, i Mārī gənê nare nê mare day bêdê†, me i gənê nare nê dam bəra day. I sədə, dədêng nol i bam bəriŋ.»

Bii gə 'woo-lê da, gə woy me đoy kwandaw bam pad di mo?

(*Matiyê* 22.34-40; Luk 10.25-28)

* ^{12:26} ^{12:26} kərara gə daa (Exode) 3.2,6 † ^{12:27} ^{12:26,27} «Nê i Mārī gənê Abraham duwa me gənê Isak duwa me gənê Jakob duwa me ca.» Abraham me Isak me Jakob me mar bam bəgəden do me Mārī wayəw Moyis gwale gə ta di sən. Managə Jesu way ba Mārī ba i gənê nare nê mare day bêdê da, ta di way i dara ba Abraham me Isak me Jakob me margə bam məndagə me da, cendi dam lê bəra.

²⁸ Aba gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa mən doy gwale gə cendi gagəw di, me anji yêr dara Jesu cogə lê diyê ladə me ca. Mwom da, anji chidə Jesu səwê me urəw ba da: «Managə bii ənda gə 'woo-lê da, gə woy me dfoy kwandaw bam pad di mo?» ²⁹ Ərə Jesu cow lê diyê ba da: «Bii gə 'woo gə dfoy kwandaw bam pad di me i ta: <Dwayna, 'yeni nare nêlsrayel, Aba ciri gə Mārī di, i Mārī ənda. Aba ciri gə Mārī di i anju mən tenene. ³⁰ Mwom da, mê ha urê Aba ciri gə Mārī dəma gə dusəm mən, gə dundəm pad, gə ərmê dəma pad me gə dwana dəma pad me ca.»[‡] ³¹ Me targin dŋang da: «Mê ha urê jam gun ya səm dəma gang de.»[§] Bii gə 'woo kwandaw dwaragəlê gaba dwaya gə sər ta di bam da, ilê bêdê.»

³² Mwom da, aba gəlê bii gə 'woo wayəw Jesu ba da: «Ladə nanə, aba gəlênin mani, mê way i sədə. Aba ciri gə Mārī da, i anju mən tenene, gə dŋang ilê bêdê. ³³ Yandə da, urêw gə dusəm də mən, gə ərmê dəma pad, gə dwana dəma pad me, urê gə jam gun ya səm dəma de me ca da, ladə dfoy ulê gə mwagna bwasa gə Mārī bam me dfoy alaw gə Mārī sarga də dŋang pad me di bam.» ³⁴ Jesu 'ocŋ dara anji cow i gwale gə lade lê diyê mwom da, cor wayəw ba da: «Wor ib mərə mê ha kala Mārī lama dwārī duwa dəmê.»

Targin dŋang da, cendi lanə, gun mən kaw neyem urêw gwale gə urê dŋang bêdê dəm.

Gwale gənê Dole gə Mārī biyêw gə Kris day gə Dabid (Matiyê 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Me managə Jesu ilê gəlê mani managə kərê ciri dwarə də kulə gaba bwasa Mārī ilê lê da, anji ur nare di

‡ 12:30 12.30 Deteronom 6.4-5 § 12:31 12.31 Lebitik 19.18

ba da: «I man me woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa way ba Dole gə Mārĩ biyêw gə Kris di, ba i dole gə Dabid mwaw mo? ³⁶ Dabid gə səw duwa gang kaw, Dundi dənê Mārĩ duwa nogə gəndəw daa me anji way daa pəden-yê ba da:

«Aba ciri gə Mārĩ wayəw aba ciri ni:

Hare, mê dam əsên gə abe-yê

bəraa nê ha bwam woni maṛande dəma dodê

*gədamê baa do.»**

³⁷ Dabid gə bəw duwa gang kaw way ba Dole gə Mārĩ biyêw gə Kris di ba i aba ciri duwa. Gwale gə ta di gələndə dara Dole gə Mārĩ biyêw di ba i Dabid mwaw məra bədê. Yande bədê ɸa?»

Woni gəlê bii gə 'woo mani day nê ala

(Matiyê 23.1-36; Luk 20.45-47)

Nare nê gəre nan ilê dwaya Jesu gwale duwa gə sii 'ywala. ³⁸ Managə gəlê duwa gə mani-yê da, anji way da: «Asəna angal danne! Alna mani ya woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa ba gə al nəm de bədê. Cendi ur hurba gə barge gə gechide gaba sumi kədəbêr nəm me ur ba gə alnagə labiya managə gegêr-ê me. ³⁹ Cendi ur dama mana gaba sumi-yê managə kulə gaba amsa Mārĩ-yê, me wama gə mani-yê kaw, cendi ur i mana gaba sumi me ca. ⁴⁰ Cendi chêbə namde nê wambə mani day bam, me ɸang da, cendi ɸəbənê dara amsa Mārĩ da, amsə bəraa bəraa bəraa *dara gəlê* gə sədêgə ba gə i nê ladəbe cendi. Me sanga da, sariya day ha wama naŋe.»

Mani nê dwani nê deme də wambə dəra

(Luk 21.1-4)

* 12:36 12.36 Diri (Psaume) 118.1

⁴¹ Managø kørê ciri dwarø dø kulø gaba bwasa Mārĩ ilê da, mana møn gø nare hara gø gursø day al gø dwani gø Mārĩ ilê. Me Jesu dam co dørêw me ilê yara gø mani nê cendi ilê alagølê di. Nare nan woni 'ywa mani da, 'ya gursø day 'yarbar. ⁴² ərø deme dø wambø dø i bugør hara døra 'ya chile sør dø neyem ala gø mani bêdê. ⁴³ Mwom da, Jesu 'ogø woni gørsê gwale duwa me waygø ba da: «I sødø. Dwayna, nê wayang i gwale søw fang bi: Deme dø wambø dø ta di 'ya mani døra døy nare nê pad di bam. ⁴⁴ Nê way yande dara nare di, i gursø day dø wor dodê, giyê døra ilê bêdê do me, cendi hara 'ya søn. Me tandi da, mani pad jaldøle, me cor 'ya i mani pad nê ilê kørê døra-lê dara øsê gø sødø di bam.»

13

Kulø gaba bwasa Mārĩ di ha meyendara i bam
(*Matiyê* 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Managø Jesu ganda bam iche kulø gaba bwasa Mārĩ-yê da, aba gørsê gwale duwa gø møn wayøw ba da: «Aba gølênin mani, yêr kuŗa dø ladøbe dø gechide dø gø aw gø ciri dø ka di de! Ciri di, gø awdø ladø nanel!» ² ərø Jesu wayøw da: «êw, me ciri dø geche dø mê yêrdø ta di, kuŗa dø gø awdø nøm møn tenene kaw, sanga ha wara lê kondødø dødê bêdê. Mani pad nê i ta di ha meyendara i bam.»

Mani nê ha alala gø woni gørsê gwale gønê Jesu duwa
(*Matiyê* 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Mwom da, Jesu ha dama managø kuŗa dø Olibe dødê me cwa dørêw øjø kulø gaba bwasa Mārĩ di. Me Piyer me Jak me Jã me Andøre me ha 'ywaw bam tulin-yê hiņe, me urøw nøm ba da: ⁴ «Waynin daa: I mindi na me mani nê

ta di ha alala mo? I mani na me ha gəlênin wala day gə ba haralê di ba yala neyem đəm mo?»⁵ Ərə Jesu waygə da: «Asna angal dan ladle! Kalna gun mən lamnang bêdê! ⁶Nare nan ha 'woo sumən hara nəm lê me, wi kaw ha waya ba Dole gə Mārī biyêw gə Kris di, ba i anju, me cendi ha lama nare nan bwagə bam. ⁷Managə anê dara dwaya gwale gənê say də tulêngê ib me, də mana gə hên-yê gwale dərə me kaw,alna lanə bêdê, dara mani nê ya ta de di alala le ba, đəm da, i dərīna 'yaṇa dərə bêdê sən. ⁸Nare nê wama gə mən-nê ha jara say gə kwandagə nê wama gə đangê, me dolgə ha jara say gə kwandagə dolgə. Mana-lê jiga jiga kaw, sənə ha gəgədarale, me badəgara kaw ha əndara lê ciri-yê jiga jiga me ca. Wamani gə ta di, wun i ya yaa ba jêgədə gə deme dərīn nê pii-yê ta de sən.

⁹ «'Yeni di, asna angal dan ladle! Gə ha 'yang woni aa sariya nê nê nare nê Juwib day əsəragəlê, gə ha gwabang managə kuləli day woni amsa Mārī-yê, gə ha hara gandang gechide dərêgəlê me dolgə dərêgəlê me dara daran əndi. Mana gə ta-lê da, anê ha 'ya woni wayagə Nō də lade. ¹⁰Dara wala 'yaṇa duwa-lê da, kal nare nê gəndêgə jiga jiga pad sənə dədê ka dwayna Nō də lade di le do. ¹¹Me managə gə dara yibêng 'yagə woni dwana əsəragəlê da, harna sədêng pii dara gwale gə anê ha wayaw di bêdê. Anê gəra ha waya i gwale gə Mārī ha 'yang gandəw anju, dara gwale gə ha ganda bədêngê di da, i gə dan gə sədêng bêdê, me i gə Dundi dənê Mārī duwa dərə. ¹²Gun chendəw duwa gang ha 'yaw woni dwana əsəragəlê dara ba 'yanaw bam. Dwe abêw duwa gang kaw ha ala yandə gə dwe me ca. Dine nê yaa da, ha kədê woni marənde gə waragə woni yagə, me cendi ha 'yagə woni dwana əsəragəlê dara ba 'yanagə

bam. ¹³ Nare pad ha əlênge dara daran əndi, me gun gø yinê səw wayna kalna dusəw dənê bəraa 'yaŋa-lê da, Mārī ha bəlêwe.»

Nare ha gəlê dərīn naŋe

(*Matiyê 24.15-28; Luk 21.20-24*)

¹⁴ «Wala mən, anê ha yara *mani nê* al əŋama woni meyanda mana bam di* inalê mana gø dee cendi ha 'ya lê bêdê. Kal gun gaba asa gwale gø ta di da, a 'wacnana gəndəw ladna! Managø anê yarna mani nê al əŋama nê ta di da, kal nare nê i managø wama gø Jude-yê da, gø wana hana kuŋa dədê. ¹⁵ Gun gø damna daa managø kulə duwa dəwê da, a chinê dodê dara laya gø mani nê ilê kulê di bêdê dəm. ¹⁶ Me gun gø inalê bam yigalê kaw, a cwarnay hane ulay dara laya gø barge duwa bêdê dəm me ca. ¹⁷ Owe namde woni gudi gudi me woni 'yagø dəndragø nāy-yê me ca da, wamani ha 'ywagø le wala gø ta-lê di! ¹⁸ Amsəna Mārī dara kal mani nê ta di hane wala gø urni-yê bêdê. ¹⁹ Dara wala gø ta-lê da, ha 'ya i gəlê gø dərīn gø geche gø dii mən kaw gun 'yow bêdê managø bəgəden gø Mārī bo gø mani pad bəraa laba. Daŋ kaw, gəlê gø dərīn gø ya ta de ha 'yale dŋang bêdê bərīn. ²⁰ I sədə, wala gaba gəlê gø dərīn gø ta-lê da, Aba ciri gø Mārī di dee ərmənê me junê wala gø yab bwana bam bêdê da, gun mən gø dee ha 'ywa bəlê duwa da, ilê bêdê. Me anji ərmê dara ba ha joo wala gø yab di bam dəm dara nare nê anji anjəragø dara ba ina i duwa di.

²¹ «Wala gø ta-lê da, nare ha wayang ⟨Yarna, Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, i ka⟩, labaa ⟨Yarna, Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ilê ta⟩. Gun gø waynang yande da, yinê

* ^{13:14} 13.14 *mani nê* al əŋama woni meyanda mana bam di:Yarna Daniyel 9.27

gwale duwa di bêdê. ²² Dara nare woni kulagø ha børiṅê. Gun gø mən ha wayang Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ba i anju, me i kulagø. Nê yab da ha wayang ba gø i woni cəmê Mārī bəw, me i kulagø. Cendi ha ala mani nê dana me mani nê ðoy nare dædêgø bam me dara lama gø nare. Cendi 'ywana bərmê da, ha lama nare nê Mārī anjəragø di gang me ca. ²³ Yande da, 'yeni di, asna angal dan ladle. Nê wayang daa pii dara mani pad nê haralê di ðəm.»

*Gun gorəndəw di cwara haralê
(Matyê 24.29-44; Luk 21.25-33)*

²⁴ «Me wala gø ta-lê da, gəlê gø dərīṅ gø ta di tarəwê da, dawa ha aa bêdê, mana ha cwara i diləm kədab me, duru kaw ha acṅa mana bêdê me, ²⁵ dechu kaw ha bwara dodê, me mani nê daa pad woni dwana kaw, ha gəgədara daa me ca. ²⁶ Mana gø ta-lê dog, nare ha yara Gun gorəndəw di chêê lê daa siyaya dalawê hara nəm dodê gø 'ywagəda duwa gø naṅ me ca. ²⁷ Anji ha kəjê paja nê nê Mārī duwa nê daa mana lê pad, managø tulin də jomni-yê me də turgø-lê me əsay gø abe-yê me əsay gø jele-yê me, dara daya gø nare nê anji anjəragø di dodê.»

²⁸ «ərmənê gwale gənê dwaga dəra yarna sən. Managø gangəradə nê dine dara 'waja daa me bajadə cwarna kulaje me da, anê 'ocṅ dara marsəni ba i ib ðəm. ²⁹ Cwara gənê Gun gorəndəw di kaw ha wunê i yande di me ca: Managø anê dara yara mani nê dee nê wayang gwale day pii di dara alala da, 'wacṅana dara Gun gorəndəw di yala lê ib ðəm, anji ilê ciri bədê. ³⁰ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw ðang bi: Mani nê pad ta di dara alala da, nare nê caga ka di ha mara bam pad pii dərêgəlê bêdê sən. ³¹ Daa me, sənna me, ha meyandara i bam me gwale ni da, ha meyandara bam bêdê bəriṅ.

³² «Me wala gø ta di me dawa dø ta di me da, gun møn kaw 'ocnøgø bêdê. Paja nêñê Mārĩ duwa nê daa kaw 'ocnøgø bêdê, me Mārĩ gorëndøw kaw 'ocnøgø bêdê me ca. I Abêw gø Mārĩ møn tenene me 'ocnøgø anju.

³³ Asna angal dan ladle me damna daa dərêng bəra, dara dawa dø ta di hara dəra da, anê 'ocnødø bêdê.

³⁴ «Mani di ha alala wun i ya abe møn gø so ha møjêni-yê ta de. Anji kalgø koy duwa ciri di əsəragəlê me 'yagø wi kaw giyê duwa, giyê duwa, me anji wayøw aba gama ciri bødø ba damna dərêw bəra jang me ca. ³⁵ Yande da, damna dərêng bəra jang, dara na anê 'ocn dawa dø aba ciri di cwara nəm di bêdê. Gaa ha 'ya gø turgø, labaa gø changa dwarø, labaa gəray hərdê duwa-lê, labaa gø manapər som. ³⁶ Managø anji cwarne jisgø yande da, kal anji 'ywanang 'ya gø nuni-yê bêdê. ³⁷ Gwale gø nê wayøw ka di, nê wayang i 'yeni di pad: Damna dərêng bəra jang!»

14

Gechide nêñê Juwib day ur ba gø 'yê Jesu
(*Matyê* 26.1-5; Luk 22.1-2; Jã 11.45-53)

¹ Wor wala sər da i wala gaba ala sii 'ywala gø kərara gø daa kwaynani-yê gənê nare nê Juwib day me gaba ala sii 'ywala gənê mapa gø dəban lebər me ca. *Gechide* nêñê woni bwasa Mārĩ day me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me kanjə kojəgê dara ba gø yə gø Jesu 'yêw nəm. ² Cendi way ba da: «Ladni duwa da, yinêndø gandøw wala gaba sii 'ywala-lê dên bêdê, dara gaa nare di ha swa gø gwale som.»

Deme tidərøw Jesu swani dəwê
(*Matyê* 26.6-13; Jã 12.1-8)

³ Mana gø ta-lê da, Jesu ilê ciri dø Betani, managø kærê nê abe møn gø gø 'ogøw «Simō gaba cagøm»-mê, *dara tanga pii cagøm* aløwe. Me managø Jesu ilê wama mani-yê da, deme møn hara yêê mërda gø albatør* øsødêlê. Mërda gø ta di, swani gø lade gø habda† gø bii 'yol nañ me kili duwa kaw wom nañ me ilê dwaliñ-yê. Tandi ðol mërda di bøw bam me tidørøw Jesu swani døwê. ⁴ Ærø, nare nê møn nê ilê ta di, dusørêgø nagøle me wajø gwale bulê day-ê ba da: «Ta di da, ladni duwa da, i na lê mo? Tandi meyende swani gø lade di bam! ⁵ Swani gø ta di, dee gø kəlnêw bam da, gursø duwa neyem dənê aba ala giyê aliya møn dalawê. Ta di, dee dê øsgø ønda nare nê bugør gursø dø ta di ðena, ladø bêdê mo?» Me cendi ilê ñama deme di lê.

⁶ Me Jesu waygø da: «Kalna deme di mana møn! Dana me anê jibadø mo? Mani nê tandi al dara daran øndi ta di, i giyê gø lade. ⁷ 'Yeni, nare nê bugør da, ilê gandang anê ha ala gandagø ladni gø wala wala gø dørøng ur lê søn. Me øndi da, anê ha 'ywan targiñ ðang bêdê. ⁸ Tandi al i mani nê tandi neyem alagø. Tandi tidørøn swani sənê bam pii ta di, tandi ðangørø i sən pii do me gø ha mōn søn. ⁹ I sødø. Dwayna, nê wayang i gwale søw ðang bi: Mana gø gø ha waya Nō dø lade di lê jiga jiga səna gəndədəlê pad ta di da, deme di kaw, gø ha waya gwale dəra le dara mani nê tandi al ta di, me nare dusørêgø ha ørmê dədê bi bi me ca.»

* 14:3 14.3 albatør: I kuṛa dø gun neyem ðwaladø bam kalang. † 14:3 14.3 habda: Managø magtubu dənê Mārī duwa dø gø jangødø pii gø bii gø gørek da, gø jangøw habda gø ta di sumøw mana gø ka. Sumøw i «nar».

Juda kəl Jesu bam
(*Matiyê* 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Mwom da, Juda Iskariyod gə i woni gərsê gwale gənê Jesu duwa nê mwaj dii sər gun day mən, ha wayagə gechide nê nê woni bwasa Mārī day ba ha 'yagə Jesu əsəragəlê me cendi ba yinêw. ¹¹ Managə cendi doy yande da, sədêgə 'yolgə nanə. Ərə, ərməw ba gə ha 'yaw gursə. Mwom da, Juda di kanjə bərmê gə lade kərab me ba ha 'yagə Jesu əsəragəlê.

Jesu wom mani day gə nê woni gərsê gwale duwa mən
(*Matiyê* 26.17-30; Luk 22.7-23; Jä 13.21-30; 1 Korentø 11.23-25)

¹² Wala gə dərīn nê pii-yê gənê sii 'ywala gənê mapa gə dəban lebər da, i wala gə gə 'yêgədə i gəgêrinje nê dine bosə nəm gə sii 'ywala gə kərara gə daa kwaynani-yê di. Mwom da, woni gərsê gwale gənê Jesu duwa wayəw da: «Mê ur ba nê hananin alnanin mani nê wama woni sii 'ywala di i woy me mê ha wama mo?» ¹³ Mwom da, Jesu giy woni gərsê gwale duwa nê sər pii me waygə da: «Hana managə ciri də Jursalem-mê. Gun mən hara sawa dərêng daa, go nimi gə pəřəm ta di, pamna tarəw. ¹⁴ Ciri də anji gandəna hana lê da, waynaw aba ciri di ba Aba gəlêng mani way da ba i kulə gə woy-yê me baa ha wama mani nê wama woni sii 'ywala gə kərara gə daa kwaynani yêê di gə nê woni gərsê gwale duwa lê di mo? ¹⁵ Managə ciri də ta di-lê da, kulə mən gə gə aw daa jaw dəwê ilê. Aba ciri di ha gəlêng gandəw. I kulə gə geche me gə đangərə mani pad ilê đəm. I mana gə ta-lê me anê ha ala mani nê wama woni sii 'ywala di lê.» ¹⁶ Ərə, woni gərsê gwale gənê Jesu duwa di hargə me

gərgə Jursalem di me ha 'ywa mani di ya Jesu ba waygə nəm de, me ala mani nê wama woni sii 'ywala di.

¹⁷ Gə turgə dawa d̄wanda d̄əra-lê da, Jesu hara gə nê woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər di. ¹⁸ Cendi dam dodê dara mani nê wama di me ilê wamagəlê mwom da, Jesu waygə da: «I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d̄ang bi: Gun mən d̄warangê ha 'yan woni marande ni əsəragəlê. I 'yeni nê anê ilê wama gandən mani ta di, gun dan mən.» ¹⁹ Woni gərsê gwale duwa di, laña yala algə, me urbə Jesu mən mən ba da: «Gaa i əndi mo? Gaa i əndi mo?» ²⁰ Jesu waygə da: «I gun gə mən gə d̄warangê 'yeni woni gərsê gwale ni nê mwaj dii sər di gaba hura əsəw dasa-lê gandən ta di. ²¹ I sədə, əndi gə Gun gorəndəw di, nê ha marale ya Magtubu dənê Mārī duwa ba way nəm dara daran ta de. Me anju gaba 'yan woni marande ni əsəragəlê di da, wamani ha 'ywawe. Dee gə yanaw bədê kaw, ladə d̄oy bam.»

²² Managə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa ilê wama mani-yê di mwom da, Jesu u mapa me biy bəw lê diyê me bəlbə dodê me 'yagə me, anji waygə ba da: «Unê, ta di i doni gə sən.» ²³ Targin̄ d̄ang da, anji u kob də gani gənêyabərayaa duwa ilê dwalin̄-yê əsəwê. Anji aləw Mārī doche me 'yagə woni gərsê gwale duwa me cendi chê pad day-ê pad. ²⁴ Mwom da, anji waygə ba da: «Ta di, i bare ni. Anji bor dodê dara nare nê gəre dədêgə. I bare gə Mārī sərgə gə səw dara ba yə gə məlan gə nare duwa. ²⁵ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d̄ang bi: Nê ha chaa gani gənê yabəra yaa duwa di bədê, bəraa i wala gə d̄an̄ nê ha chaa gə dərway i managə ciri dənê Mārī-yê d̄əm.»

²⁶ Targin̄ d̄ang da, Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa tugə diri də idə bwaw Mārī jilay. Mwom da, cendi

gandøgø iche dara hara managø kuṛa dø Olibe dødê.

Jesu way dara Piyer ba bëlê bəw sarni dəwê

(*Matiyê* 26.31-35; Luk 22.31-34; Jā 13.36-38)

²⁷ Əṛə, Jesu waygø ba da: «Pad dan-ê pad, anê ha gəñên i bam. Nê way yande dara Mārī way gwale me gø jangəlê Magtubu duwa-lê *ba a ha 'yaa aba gama dəmênje* di i bam, me dəmênje di ba ha cagəda daa jiga jiga pad.† ²⁸ Əṛə, wala gø nê dara dəmê daa nare nê mare dwarzəgəlê mwom da, nê ha hara gamangê alê wama gø Galile-yê.» ²⁹ Əṛə Piyer wayəw ba da: «Kwandan nê pad ta di gəñnê m bam kaw, əndi da, nê ha gəñê m bam bêdê bəṛin.» ³⁰ Me Jesu wayəw ba da: «Doy, nê wayəm i gwale səw: Changa dø laba-lê di, mê ha bëlê bəm sarni dənê ba mê 'ocñən bêdê, ba mê 'ocñən bêdê, dii subu, do me gəray ha hêrdê dəw sər səñ.» ³¹ Me Piyer ajmar ilê wayalê: «Nê ha bëlê bən sarni dəmê bêdê bəṛin! Inam i made kaw, nê mar i gandəm!» Me kwandaw nê pad di kaw, way day yande me ca.

Jesu amsə Mārī managø Gedjemani

(*Matiyê* 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Əṛə, Jesu day gø nê woni gərsê gwale duwa hargø gərgø mana mən gø gø 'ogəw Gedjemani-yê, me anji waygø da: «'Yeni da, damna dodê mana gø ka-lê, me əndi da, nê ha alê ta dara amsa gø Mārī.» ³³ Managø anji ha dara amsa Mārī da, anji wol Piyer me Jak me Jā me gandəw. Əṛə anji ilê nulê səwê me laṇa aləw naṇe ³⁴ me waygø ba da: «Sən mar mara gø made bəṛin. Damna mana gø ka-lê di, me damna dərê ng bəra!»

³⁵ Anji chidə ha pii hiṇe me kal səw əbêr dodê səṇa-lê, me amsə Mārī ba ladna dərê wê da, anju ba chidənê w

† 14:27 14.27 Jakari 13.7

dawa də idə gəlê gə dərɪŋ di hana nəm bam. ³⁶ Anji way da: «Baba, Aban, əjəm da, mê neyem ala mani pad. Yande da, chidən gəlê gə dərɪŋ gə ta di ha nəm bam. Me al gandən mani nê dərêḡm ur əjəm, me mani nê nê urgə əndi da, ərəm dədêgəlê bêdê.»

³⁷ Ərə Jesu cwara hara 'yo woni gərsê gwale duwa nê subu di me cendi ilê 'ya nuni yêê. Anji wayəw Piyer ba da: «Simō[§], mê i i nuni mo? Dawa mən dwarə-lê ked dimm, mê i gə dwana də idə dama dərêḡm bəra bêdê mo? ³⁸ Damna dərêḡng bəra me amsəna Mārī dara managə mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang acṇa-lê bêdê. Gun gə gəsage i gə ərmê gaba ala mani nê lade, me dwana duwa də səw də idə alagə nəm di neyem bêdê.»

³⁹ Jesu chidə ha bam hiŋe bi me amsə Mārī ya gə pii di de bi. ⁴⁰ Ərə anji cwara hara əjə woni gərsê gwale duwa di, me 'yogə ilê 'ya nuni-yê. Cendi neyem dama daa dərêḡgə bəra bêdê me, cendi 'yo gwale mən gaba wayaw bêdê me ca.

⁴¹ Jesu chidə ha bam hiŋe gaba dii subu-lê me cwara hara bi. Anji waygə woni gərsê gwale duwa ba da: «Anê i i nuni bi me anê bo i gwayni mo? Caga da, dawa di yala neyemme dəm. Əndi gə Gun gorəndəw di, gə ha 'yan nare woni ala acṇa əsəragəlê. ⁴² Swana daa, hanandəle! Yarna, gun gaba 'yan woni marənde ni əsəragəlê di, yala dəm.»

Gə yə Jesu

(*Matiyê* 26.47-56; Luk 22.47-53; Jā 18.3-12)

⁴³ Managə Jesu ilê waya gwale di-lê səŋ da, Juda gə i woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər di gun day

§ 14:37 14.37 Simō i sumi gə dʌng gənê Piyer duwa; yarna Markø 3.16.

gø mæn di, hara yala gø nare nan tarøwê. Cendi i gø sugnêne nê sore me cilangøde me əsəragəlê. I gechide nê nê woni bwasa Mārī day me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me gechide nê nê nare nê Juwib day nê đfang me giygø cendi. ⁴⁴ Juda gaba 'yagø Jesu əsəragəlê di dee wayagø woni hara yêw di le daa đəm dara mani nê baa hara ala dara gəlêgø nəm gandøw di. Anji wayagø ba da: «Gun gø nê gøra dara yêw chichəmê gajaw ya ba nê urøw nanə de da, i anji, yinêw, hana gandøw me gamnaw ladøle me ca!» ⁴⁵ Mwom da, managø cendi yala nê Jesu sədêgəlê đəm da, Juda di ha əjê Jesu təba me wayøw ba da: «Aba gəlênin mani!», do me anji yøw chəchəm nəm gø gajaw sən. ⁴⁶ Mana gø ta-lê di dog da, nare di bəriñ lawar Jesu dəwê me yøw nəm. ⁴⁷ Ərə aba gərsê gwale duwa gø mæn di biyê sugnê duwa də chere me ajə gø kwaya gənê geche gənê gechide nê nê woni bwasa Mārī day duwa di sumøw led saw al bam.

⁴⁸ Jesu di waygø woni yêw di ba da: «Anê hara gø sugnêne nê sore me cilangøde me əsərangê dara yên hara nəm ya ba gø yə gø mee de da. ⁴⁹ Əndi di, nê ilê gandang gø wala wala managø kulə gaba bwasa Mārī-yê dara gəlê gø mani kaw, anê yên bêdê. Me yên dan gø laba di da, ta di i gwale gø gø jangøw managø Magtubu dənê Mārī-yê di me yala alal anju.»

⁵⁰ Mana gø ta-lê da, woni gərsê gwale gənê Jesu di pad day-ê bəriñ wa ya kaløw bam.

⁵¹ Me dwe gø mache mæn ilê, anji pam Jesu tarøw anju. Anji legər səw daa gø barge, me nare di yøw. ⁵² Me dwe gø mache di, awr barge gø səwê di kalgø nare di bam əsəragəlê, me anji wa daa ya nəm səw pəgin.

Jesu i managø woni aa sariya nê nê Juwib day dærêgêlê

(*Matiyê* 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Jã 18.13-14,19-24)

⁵³ Mwom da, gø ha gø Jesu managø kørê nê geche gønê woni bwasa Mārī dayê. Managø kørê di, geche gønê gechide nê nê woni bwasa Mārī day me gechide nê nê nare nê Juwib day nê ðang me woni gêlê bii gø 'woo gønê Moyis duwa me dayar dama lê pad. ⁵⁴ Piyer duwa da, wara bam targin hên me pam gø Jesu tarøw bœraa ha nœm kørê nê geche gønê gechide nê nê woni bwasa Mārī day di lê ba. Managø kørê di da, anji dam gø woni alaw geche gønê woni bwasa Mārī day giyê di managø duwa bœdê. Cendi ilê wunê duwa lê. ⁵⁵ Gechide nê nê woni bwasa Mārī day me nare woni aa sariya nê nê Juwib day nê ðang pad me kanjê nare woni sabaw Jesu gwale bwaw dœwê gaa ba gø neyama 'ywa gwale gaba 'yaw nœm. Me cendi 'yo gwale mœn bœdê. ⁵⁶ I dara narje nañ sabœw Jesu gwale gø kulagø bow dœwê, me cendi gang kaw gwale day di bor mœn bœdê me ca. ⁵⁷ Nê mœn ðœrin daa sabœw gwale gø kulagø me bow dœwê ba da: ⁵⁸ «Anji dee waya baa ha joo kulê gaba bwasa Mārī gø nare biyêw ta di bam, me wala subu dalawê da, ba ha biyê gø ðang daa gø i nare me ha biyêw cendi bœdê. Nenin, nê dwayanin gø sumdœnin nin.» ⁵⁹ Me managø waya day gø ka-lê di kaw, gwale day di bor mœn bœdê com.

⁶⁰ œrê geche gønê gechide nê nê woni bwasa Mārī day di so daa nare dærêgêlê me ur gø Jesu da: «Nare di bom gwale nañ dœmê ta dimm, mê asøgø dœma gwale lê diyê bœdê mo?» ⁶¹ Kaw Jesu di dam bœw mugœmi kurad, wayøw gwale mœn lê diyê bœdê. Mwom da, œrê geche gønê gechide nê nê woni bwasa Mārī day di urøw ðang

bi ba da: «əjəm di me mê i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di mo? Mārī gø nê bownin jilay gorəndəw di mo?» ⁶² Me Jesu di cow lê diyê ba da: «êw, i əndi di, me đañ anê ha yara əndi gø Gun gorəndəw di dama lê managø Mārī gaba dwana di əsêw gø abe-yê. Đang kaw, anê ha yaran chêê lê daa siyaya dalawê hara nəm dodê.»

⁶³ Mana gø ta-lê da, geche gənê gechide nê nê woni bwasa Mārī day di chêbø barge gø səwê bam me way ba da: «Dê urêng nare woni cəmêndø gwale nê đang bêdê đəm! ⁶⁴ Anê doy widəru gø anji cadø gø Mārī ta di bêdê ða? Anê ərəm i man daraw mo?» Nare pad bow gwale dəwê, anji ba ur i 'yaa gø bam me. ⁶⁵ Nare nê mən kwandagø dwaragəlê da, bəriñ bəsəbəw lade səwê, magədəw dərêw daa, gobəw gø əsəragø me wayəw da: «Mê ina aba cəmê Mārī bəw da, waynin da: I wi me əjəm ta di mo? I wi me əjəm ta di mo?» Me woni alaw geche gənê woni bwasa Mārī giyê di dəm gø Jesu iche me gobø gəjaw me ca.

Piyer bəl bəw sarni Jesu dəwê

(Matiyê 26.69-75; Luk 22.56-62; Jã 18.17,25-27)

⁶⁶ Managø cendi ilê mana gaba aa sariya-lê da, Piyer duwa da, wor dodê ciri dwarø-lê sən. Deme mən də idø ala giyê kərê nê geche gənê gechide nê nê woni bwasa Mārī dayê di gəra ⁶⁷ yêr Piyer ilê wunê duwa-lê. Mwom da, tandi yêrəw đerr me wayəw ba da: «əjəm di kaw, mê i gun gənê Jesu gø Najared di me ca!» ⁶⁸ Me Piyer bəl bəw sarni me way ba da: «Gwale gø dê wayəw ta di, nê 'ocñ gəndəw bêdê bəriñ.» Mwom da, ərø ganda iche gəra đəbø ciri di bədê. [Mana gø ta-lê da, gəray kaw hərdø me.]

⁶⁹ Ərə deme di yêrəw bi me wayəw d̄ang managə nare nê ilê di dərêgəlê ba da: «Abe gə ta di i woni gərsê gwale gənê Jesu duwa gun day gə mən.» ⁷⁰ Me Piyer di bəl bəw sarni bi.

Bam yande da, nare nê ilê ta di kaw, wayəw Piyer d̄ang ba da: «'Yang, mê i gandagə mən, darana əjəm di kaw, mê i gun gə Galile di me.» ⁷¹ Mwom da, Piyer d̄əbə ilê wayagə-lê ba da: «Nê sərgə sən ba nê 'ocn̄ abe gə ta di bêdê. Nê wayna i kulagə da, kal Mārī yinên dange.» ⁷² Mana gə ta-lê dog da, gəray hərdə d̄ang gaba dii sər. Ərə, Piyer dusəw guw daa managə gwale gə Jesu wayəw gandəw pii ba da: «Managə gəray wor hərdê dəw sər sən̄ da, mê ha bəlê bəm sarni dənê dəm subu ba mê 'ocn̄ən bêdê.» Mwom da, ərə Piyer nul gura nanə.

15

Gə yə Jesu ha nəm 'yaw Pilad

(*Matiyê* 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Jā 18.28-38)

¹ I gə jomni cor̄êrê dəra me gechide nê nê woni bwasa Mārī day me gechide nê nê nare nê Juwib day nê d̄ang me woni gəlê bii gə 'woo gənê Moyis duwa me woni aa sariya nê nê nare nê Juwib day nê d̄ang pad me dayar ma gwale gaba 'yaa Jesu di. Mwom da, cendi yə Jesu di magədəw me ha gandəw 'yaw gə Pilad*. ² Pilad di ur Jesu ba da: «əjəm di me mê i dole gənê Juwib day di mo?» Jesu di cow lê diyê ba da: «Mê way gwale gə ta di əjəm gang.» ³ Ərə, gechide nê nê woni bwasa Mārī day di sabəw Jesu gwale nan̄ d̄ang bi bow dəwê. ⁴ Me Pilad di urəw d̄ang bi me wayəw ba da: «Mê way gwale mən bêdê mo? Mê

* ^{15:1} 15.1 Pilad: Pilad i gun gə Rom me dole gə geche gə Rom chəw ba wamna nare nê Juwib.

doy gwale gə pad gə cendi bom dəmê ta di bêdê mo?»
⁵ Me Jesu di asəgə gwale mən lê diyê bêdê. Ərə, Pilad cor ərəm gwale dusəwê naŋe.

Gə yə Jesu dara 'yaw

(*Matiyê* 27.15-26; Luk 23.13-25; Jã 18.39-19.16)

⁶ Managə wala gənê nare nê Juwib day gaba ala sii 'ywala gənê kərara gə daa kwaynani-yê da, Pilad to gər i gun gə dange mən daa baa baa, i gun gə dange gə nare di me ur ba gə gərnêw daa cendi. ⁷ Me wala gə ta-lê da, abe mən gə gə 'ogəw Barabas ilê dange-yê gə kwandaw mən. Cendi tanga swa gə gwale gə nare nê Rom me 'yaa nəm gə gun. ⁸ Nare nê gəre di so ha dəbê bədang dənê Pilad-lê me urəw nəm anju ba gərnêgə gun mən daa ya to anju ba al nəm pii pii ta di de. ⁹ Mwom da, Pilad di cor urgə ba da: «Anê ur ba nê gərnêng i dole gənê Juwib day di daa mo?» ¹⁰ Anji urgə yande da, i dara anji 'ocne com dara i gə dusi də halgəni me gechide nê nê woni bwasa Mārī day di ba hara gə Jesu di 'yaw nəm gandəw. ¹¹ Ərə gechide nê nê woni bwasa Mārī day di nogə nare nê gəre di gəndêgə daa, dara cendi ba wayna daa, anju ba gərnê i Barabas daa anju.

¹² Me Pilad di urgə d'ang bi ba da: «Nê alna i na gə anju gə anê 'ogəw dole gənê Juwib day di mo?» ¹³ Dang bi da, cendi sojə marjagə daa naŋ me way ba da: «Bengəw řabəřəw daa habda gə dagəla səwê! Bengəw řabəřəw daa habda gə dagəla səwê!» ¹⁴ Me Pilad di urgə bi: «Bag da, anji al i na nê acne mo?» Kaw, cendi sojə marjagə daa naŋ naŋ bi ba da: «Bengəw řabəřəw daa habda gə dagəla səwê! Bengəw řabəřəw daa habda gə dagəla səwê!» ¹⁵ Pilad di ur dara nare sədêgə ba 'ywalnagəle mwom da, anji gərgə Barabas daa, me Jesu da, anji kal

asøngar gobøw gø børaw do me 'yagø gandøw dara ba hana ðengønaw ðabøranaw nøm daa habda gø dagøla søwê di søn.

Asøngar al Jesu mêng

(*Matiyê* 27.27-31; Jã 19.2-3)

¹⁶ Ərø nøma nê asøngar di yø Jesu ha nøm kørê, i bødang dønê Pilad-lê di, me cendi 'waga kwandagø asøngar nê pad di lê. ¹⁷ Cendi diy gøninq dara ba gø al Jesu mêng. Cendi hurêw barge gø kwamge søwê ørmøw ya dole de, me kuu jagwa dø habde gangøragø nê jimdi hurêw døwê me ca. ¹⁸ Mwom da, cendi ðøbø ilê alaw labiya ba da: «Nê alamninq labiya, dole gønê Juwib day!» ¹⁹ Me cendi gobø døw gø dørwa me, ðøøbøw lade søwê me, piy gubøøgø dodê dørøwê me, ajbø dørøgø dodê sønã-lê me ca. ²⁰ Managø ba gø aløw mêng di 'yen bam ðøm da, cendi nørøw barge gø kwamge di bam søwê, me hurbøw barge duwa di søwê. Ərø cendi døm gandøw iche dara ðengaw ðabøraw daa habda gø dagøla søwê.

Gø ðengø Jesu ðabøraw daa habda gø dagøla søwê

(*Matiyê* 27.32-44; Luk 23.26-43; Jã 19.17-27)

²¹ Managø cendi ilê haragø-lê da, cendi ðamar gø abe møn gø ciri dø gø 'ogødø Siren. Abe di, gø 'ogøw Simø, i nê Alegsandør day gø Rupu abragø. Anji swa i bam. Asøngar di yøw gø dwana ba unê habda gø dagøla gønê Jesu di. ²² Cendi ha gø Jesu managø mana møn gø gø 'ogøw Golgota, gøndøw dø biyê ba i «mana gaba dii kungøng døra». ²³ Ərø cendi al Jesu ba chana gani gønê yabøra yaa duwa gø ðamøw gø charwa dø gø 'ogødø miirdara ba chinêw wamani dodê, me anji gøn chaa bam. ²⁴ Dang da, asøngar di ðengø Jesu ðabøraw daa habda gø dagøla søwê. Me cendi lay barge duwa gobø gø jagi

ba gø yêr nəm gaa i wi me ba ha wama barge duwa gø woy woy mo? Mwom da, i wi kaw lay barge duwa gø anji wom baa baa.

²⁵ I gø dawa dunamən gø jomni dəra managə gø bəngəw bəbərəw nəm daa habda gø dagəla səwê di. ²⁶ Gø jangə managə mani-yê dara biyê gø gwale gø gø bow dəwê di gəndəw də gø 'yêw nəm ba da: DOLE GƏNÊ JUWIB DAY. ²⁷ Asəngar di bəngədə bəbərə woni 'yaa mana sər daa habde nê dagəla sədêgəlê Jesu tuləwê, gø mən əsêw gø abe-yê me, gø mən əsêw gø jele-yê me ca. [²⁸ I ya ta di me gwale gø gø jangəw managə Magtubu dənê Mārī-yê di yala alal kərab. Gø jangə ba da: «Gø asəw i managə nare woni 'yaa mana di dwaragəlê.»†] ²⁹ Nare nê jêêgə lê ta di, gəgədə dədêgə, me cadəbə Jesu ba da: «Cheye, i əjəm gaba waya ba mê ha meyanda kulə gaba bwasa Mārī di bam me ba mê ha cwara awaw daa gø wala subu dalawê di bêdê mo? ³⁰ Ladə, kədə səm dəma daa gø əsəm dəma əjəm gang, me chə dodê habda gø dagəla di səwê.» ³¹ Gəchide nənê woni bwasa Mārī day di me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me di kaw aləw mēng yande di dige dige me ca. Cendi wajə gwale bulê day-ə ba da: «Anji kədê nare nê d̄ang daa me neyem kədê səw duwa daa gang bêdê mo? ³² Dole gənê nare nê Israyel day gø Mārī biyêw gø Kris di, kal a chinê dodê caga ka habda gø dagəla di səwê d̄əm. Dê yarnang yande do me dê harang kala dusərêndə dəwê sən.»

Me cendi nê gø bəngədəgə bəbərəgə daa habde nê dagəla sədêgəlê di kaw, cadəbəw me ca.

† 15:28 15.28 Esayi (Esaie) 53.12

Made dənê Jesu duwa

(*Matiyê* 27.45-56; Luk 23.44-49; Jã 19.28-30)

³³ Managø dawa ba dø døbø ciri dwarzø-lê da, mana gødø changa kødab sønã gëndødølê pad, børaa dawa pagar nøm. ³⁴ Ərø managø dawa ba dø pagar gø i dawa subu døm da, Jesu soy marjaw daa nañ: «*Elowi, Elowi, lema sabagtani?*»[‡] Gëndøw dø biyê way i ba da: «*Mãrĩ ni, Mãrĩ ni, dana me mê gønøn bam mo?*» ³⁵ Nare døbø lê mana gø ta-lê di doy, me nê yab dwarzagølê way day ba da: «*Anji 'ogø i Eli.*» ³⁶ Ərø gun day møn dwarzagølê wa gø gidi, gər ha laya mani nê gø 'ogøgø «epøjø» suw managø gani gø yale gənê yabøra yaa duwa lê. Mwom da, anji legər epøjø di managø dərwa bəwê me gələw Jesu dara ba chichəmənê. Ərø anji gang way da: «*Kalna jang, dê yarang søn Eli di gaa haralê biyêw chêw dodê mo?*» ³⁷ Cor Jesu soy swaya gø geche møn me bəw som. ³⁸ Mana gø ta-lê da, barge gø geche gø gø jêw managø kulø gaba bwasa Mãrĩ di dalawê dara sabaw dodê sər di chêwor dodê korgin sər ka me ka me, swa daa børaa hara dodê baj. ³⁹ Asəngar nê Rom geche day møn døbø lê Jesu di dərêwê me yêr dara anji mar made dø ya ta de di mwom da, anji way da: «*I sədø, gun gø ta di i Mãrĩ gorəndøw 'yang.*»

⁴⁰ Namde yab kaw døbø hiñ ilê yara-lê. Namde nê ta di dwarzagølê da, i nê Mari dø ciri døra i Magədala, me Mari dø nê Jak gø gø 'ogøw gø dwe di day gø chendøw gø Jose idêgø, me Salome me ca. ⁴¹ I cendi me pii pama Jesu tarəw me gaməw ladø managø anji wara nøm wama gø Galile-yê di. Namde nê d'ang nañ nê pii bwaw naga hara nøm managø Jursalem kaw, ilê me ca.

[‡] 15:34 15.34 Dirí (Psaume) 22.2

Gø al Jesu kumbø duwa managø munø-lê

(*Matiyê* 27.57-61; Luk 23.50-56; Jã 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Managø dawa ba dø cor turgø da, Joseb gø ciri duwa i Arimate, hara. Anji i woni aa sariya nêñê nare nê Juwib gun day gø mæn gø nare aløw horømbê nanë. Anji kaw ðedø i wala gø Mārī ha lama gø dwārī duwa lê di me ca. Caga da, wala gø ta di i wala gaba ðangøra sii gø nare nê Juwib ðangøro gø sødêgø dara sanga da, i wala day gaba bwa gwayni di. Mwom da, anji yø søw abnani me ha 'ywa Pilad me urøw dara ba kalnaw børmê baa u Jesu kumbø duwa. ⁴⁴ Ərø, Pilad di doy dara Jesu ba mar bam kalang ðøm da, anji ørøm gwale nanë. Anji 'waga asøngar nê Rom geche day di me urøw, Jesu di ba mar i ðøgøden mo? ⁴⁵ Me managø asøngar nê Rom geche day di cow lê diyê ba anji ba mare ðøm da, Pilad kaløw Joseb børmê ba unê Jesu kumbø duwa di. ⁴⁶ Ərø Joseb ha kølê bagøda, me biyê Jesu kumbø duwa managø habda gø dagøla søwê dodê me, legørew daa me asøw nøm managø munø gø gø poløw managø kuṛa dwaṛø-lê. Targin ðang da, anji nongøro kuṛa dø geche ðesø gø munø di bøw daa. ⁴⁷ Me Mari dø ciri døra i Magødala me, Mari dø Jose iw me, yêr mana gø gø al gø kumbø dønê Jesu lê di.

16

Jesu ilê munø-lê di bødê

(*Matiyê* 28.1-8; Luk 24.1-12; Jã 20.1-10)

¹ Managø wala gaba bwa gwayni gønê nare nê Juwib day di ba 'yeñ bam mwom da, Mari dø Magødala me, Mari dø Jak iw me, Salome me, kølgø swani gø gø ðamøw gø mani jiga jiga gø bii 'yol nan dara hara ðadø kumbø dønê Jesu. ² Gø dømas gø jomni corøro dawa ganda døra gø

daa-lê da, cendi ha əjə managə munə-lê di. ³ Cendi wajə gwale bulê day-ê ba da: «I wi me ha nwangərəndə kura də gə əbdə managə munə bəwê di bam mo?» ⁴ Ərə, cendi u dərêgə daa mwom da, kura də munə bəwê di nwangərər bam dəm! Bag da, kura də ta di jor nañe. ⁵ Cendi gandə ha managə munə di dalawê me yêr dwe gə mache dam managə munə-lê əsay gə abe-yê, hurê barge gə geche gə burage kêng yande. Mwom da, laña algə. ⁶ Me dwe gə mache di waygə ba da: «Alna laña bêdê! Nê 'ocn̄ dara anê kanjə i Jesu gə Najared, anji gə gə bəngəw babərəw daa habda gə dagəla səwê di. Me anji dəm daa nare nê mare dwaregəlê dəm, anji ilê ka bêdê. Yarna mana gə gə asəw lê ka di. ⁷ Caga da, hana waynaw Piyer me woni gərsê gwale gənê Jesu duwa nê d̄ang di me Jesu ba ha gamagə lê alê wama gə Galile-yê. Cendi ba hara yaraw alê ta, ya anji ba wayagə nəm pii de.»

⁸ Mwom da, namde di dəmdə iche managə munə-lê di, wagə gə gidi. Sədêgə sadəgə daa tag tag me, dədêgə nol bam me, cendi tiñ bədêgə wayəw gun mən daa bêdê, dara laña algə nañe.

*Jesu gəldə Mari də Magədala səw
(Matiyê 28.9-10; Jã 20.11-18)*

⁹ [Managə Jesu dəmê nəm daa munə-lê gə wala gə dəmas gə jomni da, anji gəldə i Mari də Magədala səw do. I tandi me anji tanga 'yordə dundi də acñe wurgəsubu bam sədê di. ¹⁰ Tandi ha gəra ha 'ywa cendi nê tanga basə Jesu harbə gandəw di dara wayagə ba də yara Jesu ba i bəra. Managə tandi ha gəra 'ywegə mwom da, cendi dam ilê nulê-lê me ala nəgəni-yê me ca. ¹¹ Mwom da, tandi waygə ba Jesu di ba ilê bəra me ba də yaraw me ca kaw, cendi yə gwale dəra di bêdê.

Jesu gølgø woni gørsê gwale duwa nê sər səw
(Luk 24.13-35)

¹² Targinɗ ɗang da, managø woni gørsê gwale gənê Jesu duwa nê sər ilê hara-lê dara hara bam da, Jesu di gølgø səw wun jiga hiñe. ¹³ Cendi cwara 'yo kwandagø bi me waygø nõ də ta di kaw, kwandagø di yø gwale day di bêdê.

Jesu gølgø woni gørsê gwale duwa nê mwaj dii mən səw

(Matiyê 28.16-20; Luk 24.36-49; Jã 20.19-23; Paja nêñê Jesu duwa 1.6-8)

¹⁴ Targinɗ ɗang da, Jesu gølgø woni gørsê gwale duwa nê mwaj dii mən di səw, managø cendi ilê wama mani-yê. Anji sogədögø dara dii day də woye də cendi gøn nəm gø yêê gø gwale gənê woni yaraw ba i bəra bam di. ¹⁵ Ərə anji waygø da: «Hana managø səña gəndədêlê pad, waynagø nare pad Nõ də lade di. ¹⁶ Gun gø dara kala dusəw lê diyê me alna batem me da, anji ha 'ywa bəlê. Gun gø kalna dusəw lê diyê bêdê da, Mārĩ ha bwaw gwale dəwê dara ba hana nəm duwa də idə budê bam bêdê bəriñ lê di. ¹⁷ Me cendi nê ha kala dusəwêgø lê diyê da, yarna mani nê daña nê al laña nê ha gəlêgø nare ha 'wacnagø nəm: I gø sumən me cendi ha 'ywara gø dundi də acne bam nare sədêgəlê, me ha waya bii gø ɗang gø dii mən cendi 'ocnəw bêdê me. ¹⁸ Cendi ha neyama yibê kwalale gø əsəragø, me chana charwa də idə 'yaa mana kaw ha alagø mani mən bêdê bəriñ. Cendi ha bwa əsəragø nare woni mwom sədêgəlê, me woni mwom di ha 'ywa labiya.»

Mārĩ u Jesu ya nəm daa
(Luk 24.50-53; Paja nêñê Jesu duwa 1.9-11)

¹⁹ Targin ðang, managø Aba ciri gø Jesu waygø yande mwom da, Mǎri uw yaa nø̃m daa dama øsø̃w gø abe-yø̃.

²⁰ Woni gørsø̃ gwale gønø̃ Jesu duwa day da, ha waya Nø̃ dø̃ lade di ciri-yø̃ jiga jiga. Aba ciri gø Jesu di wagø̃ lø̃ me 'yagø̃ dwana dø̃ idø̃ alagø̃ mani nø̃ ðana me ca. I ya ta de me anji gø̃l nø̃m dara gwale day di ba i gwale sø̃w.]

Magtubu dənê Mǎĩ

Somrai: Magtubu dənê Mǎĩ (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Somrai)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Feb 2021 from source files dated 12 Feb 2021

709a9ed4-78c1-5393-bf98-819ac0f1bbbc